

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Veebruar 2013 nr 2 (2413) • Tartu ülikooli ajakiri

SELLES NUMBRIS:

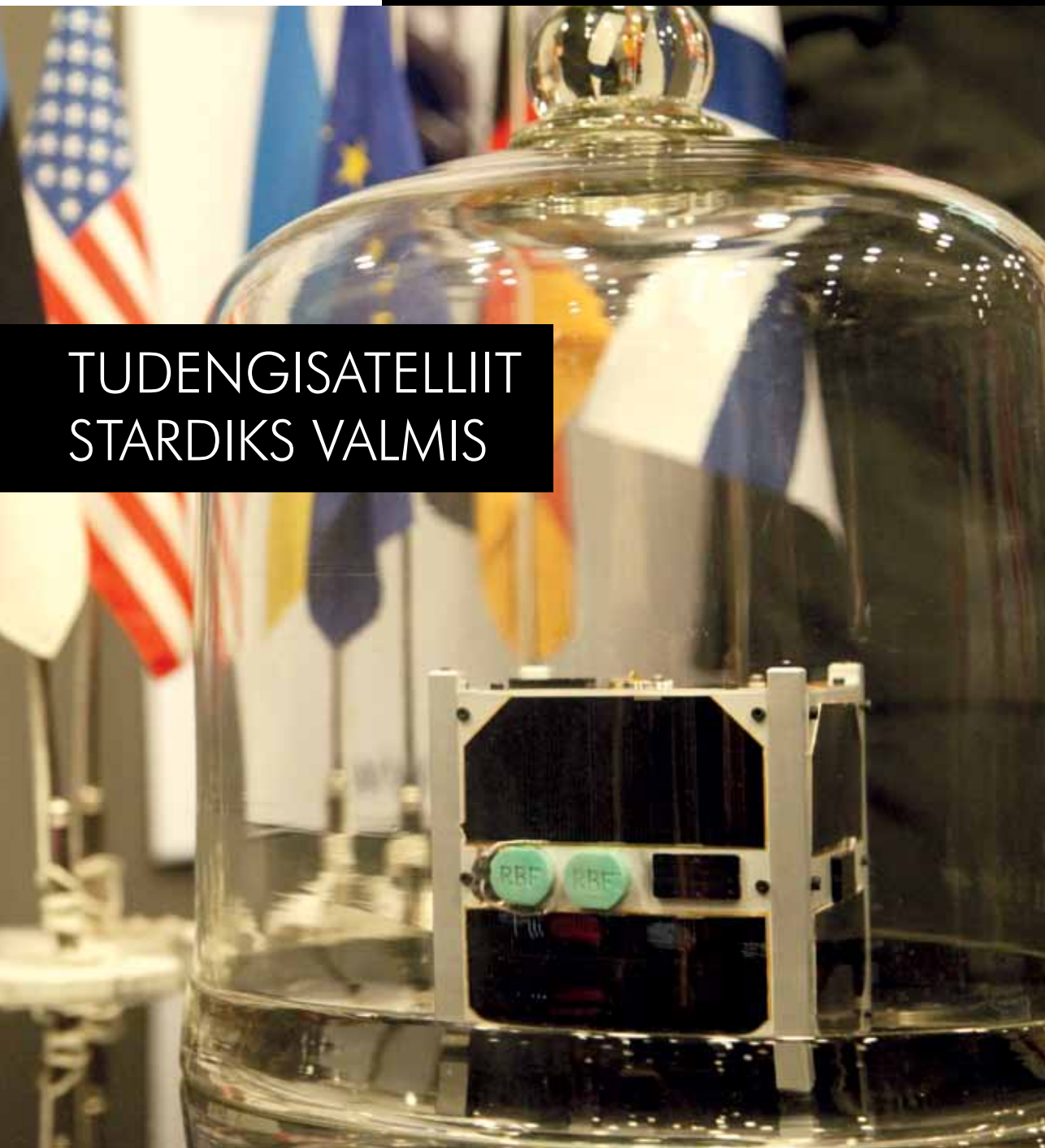
MILLIST IT-POLIITIKAT ÜLIKOOL VAJAB?

KERSTI KALJULAIK VAATAB TAGASI
NÕUKOGU ESIMESELE TÖÖAASTALE

VÄITEKIRI: MILLEGA RAVITAKSE EESTI LAPSI?

TUDENGISATELLIIT STARDIKS VALMIS

Aga mis meist siis ikkagi saab?

Merilyn Merisalu
UT toimetaja

Eesti Päevalehe artiklisarjast «Mis meist saab?», kus Eesti noored räägivad oma väljavaadetest tööturul ja Eesti ühiskonnas, on saanud kohalikus meedias omamoodi kirjanduslik võitlustanner humanitaar- ja reaalalade esindajate vahel.

Sarja algne idee oli ilmselt tõstatada diskussioon noorte rollist ja võimalustest tänapäeval. Seda enam on kahju, et mõtteka arutelu asemel, mis aitaks mõista, kas ja mida me oma hariduses, tööturul ja mentaliteedis muuta võiks, on tekkinud kaks vastasleeri, kus üks pool (edukad reaalalade esindajad) näitab süüdistavalt näpuga ja teine pool (arutlevad humanitaarid) üritab end kaitsta.

Selline kaheks jagamine on ühest küljest loogiline, teisalt aga jabur. Loogiline, et näiteks filosoofid ja kirjanusteadlased on n-ö pehmete erialade esindajad, skaala teises otsas on aga rohkem matemaatikaga seotud valdkonnad. Ehk siis esimesed on teinud elus valed valikud ja viirelevad iseenda süü tõttu tulevikuta madalapalgalistel kohtadel ning teised naudivad õige otsuse teinuna raha

sisse toovat elu, ilma eranditeta, eks ole?

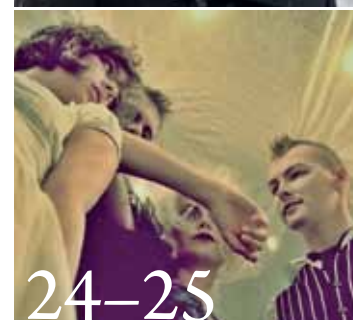
Jabur, isegi idiootne on maailma niimoodi mustvalgeks värvida. Juba TÜ ainevaldkondi vaadates tekiks küsimus, kuhu sel kahevärvilisel pildil kuuluvad *socialia* ja kuhu *medicina* valdkonna esindajad. Esimesed (sh tulevased poliitikud) oleks siis vaesed humanitaarid ja teised (sh tulevased meditsiiniõied) rikkad reaalalade esindajad?

Paljud kiidavad, et õige valik on ainult eriala, mis toob tulevikus kaasa suure palganumbri ning need, kes valivad end huvitava eriala, mis ei pruugi «ära tasuda», on valel teel. Vähemalt minu arvates on just õige tegeleda millegagi, mis inimesele meeldib ja mis teda õnnelikuks teeb. Pikka aega on arvatud, et usutegelastel ja arstidel peaks olema kutsumus, et oma alal üldse tegutseda. Miks ei võiks sama arusaam laieneda kõigile elualadele?

Me elame demokraatlikus ühiskonnas, seega peaks meil olema õigus ise oma elu üle otsustada ja valikuid teha. Seda vähemalt nende võimaluste raames, mis meile on antud. Kahjuks tundub praegu noorte tuleviku teemal arutlemise või söimlemise näitel, et demokraatiat selle õiguslikus tähenduses meil enam ei eksisteeri. Näiteks sõnavabadusest on saanud nn «võitjate» õigus näpuga näidata või lihtsalt kedagi valimatult söimata.

Majanduskoostöö ja arengu organisatsiooni OECD Eesti alaline esindaja Marten Kokk kirjutas mõni nädal tagasi Postimehes, et vähem ebavõrdsust tähendabki kiiremat majanduskasvu. Kas me ei peaks siis näpuga näitamise asemel tegelema hoopis lahenduste leidmisega?

Äkki oleme asjale lähenenud valelt poolt? Enne, kui arutlema hakata, mis meist saab, peaksime ehk hoopis vaatama, kes ja kus me oleme praeguses hetkes? Võib-olla peaks koolide põhieesmärk mingi «tulutoova» eriala õpetamise asemel olema hoopis selgitada, kuidas ühiskond töötab, kuidas olla valitud alal täpselt nii edukas, kui selleks on soovi ja mida inimeseks olemine üldse tähendab? Sest kui söim ja «võitjate» tsensuur näiteks praegusest võrrandist ära võtta, saaksimegi mõistliku diskussiooni, mida edasi teha.

- 6 Teaduste akadeemia nimetas Tartu ülikoolist kaks uut uurija-professorit.
- 8 Tudengid, töötajad ja vilistlased on oodatud koolidesse külalisõpetajateks.
- 9 Ülikool kutsub arutlema: milline on kvaliteetne kinnisvara?
- 12 **INAUGURATSIOONILOENG:** Tehnoloogiaharidus kui innovatsiooni päästerõngas
- 14 **PERSOON:** Kirglik ortopeediahuviline arstitudeng Paul-Sander Vahi
- 18 **AKTUAALNE:** TÜ nõukogu esimees Kersti Kaljulaid kahetseb, et pole olnud aega ülikooliperega lihtsalt rääkida.
- 21 **VÄITEKIRI:** Millega ravitakse Eesti lapsi?
- 24 **ARVUSTUS:** Punk massidesse ehk «Idioot» Ugala laval
- 26 **AKTUAALNE:** Juuratudengid soovivad rohkem elulisi teadmisi.
- 28 **REISIKIRI:** Eestlasena Phuketis saarel turismi õppimas
- 31 **VILISTLANE:** Vabakonna särasilmne eestvedaja Urmo Kübar
- 34 **AJALUGU:** Ülikoolist teatrisse
- 38 **ESSEE:** Milline peaks olema ülikooli IT-poliitika?
- 40 **KOLUMN:** IT-poliitikast teise nurga alt
- 41 juubilarid, kaitsmised, tunnustused, teated, järelhüüded

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaz 3700. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Munga 4 (II k); Tel: 737 5680, 523 1751; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Sigrid Rajalo; **toimetajad:** Merilyn Merisalu ja Sven Paulus; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm; **fotograaf:** Andres Tennus; **infotoimetaja:** Liis Sandre, Kady Sõstar; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustatsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegiumi esimees:** Maja Vadi, **liikmed:** Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päär, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Liina Liiv.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 1. märtsil 2013.

roheline trükkis

Trükitud taastoodetud paberile looduslike trükkivärvidega. ©Ecoprint

Talveakadeemia pühendab 5. veebruari tudengi-teadusele

Sel aastal otsustas talveakadeemia pühendada ühe päeva tudengiteadusele, kus viiakse kokku teaduses esimesi samme astuvad noored juba tegutsevate oma ala professionaalidega.

5. veebruaril peavad Tallinna ülikooli aulas ettekande 13 üliõpilast, kes esitasid tänavusele talveakadeemia konkursile oma teaduslikud lühiartiklid. Kõik ettekanded, nagu ka konkursi temaatika üldiselt, on seotud säästva arengu probleemistikuga.

Tartu ülikoolist esineb ettekannetega kuus üliõpilast. Nendeks on botaanika ja ökoloogia doktorandid Annika Karusion ja Sirgi Saar, biomeditsiini magistrandid Astrid Oras ja Kairit Kukk, filosoofia bakalaureuse-tudeng Sven Anderson ning majandusteaduse doktorant Kaisa Kase.

Ürituse lõpus autasustatakse selle aasta teaduslike lühiartiklite konkursi parimaid kirjutajaid ning parimate ettekannete autorid saavad esinemiskutse ka 2013. aasta talveakadeemia konverentsile.

Otseülekannet Tallinna ülikooli aulast näeb internetis aadressil www.tipikas.tv.

Emeritiiprofessor Kalle Kasemaa andis kultuuripreemia eelmise aasta tõlketööde eest üle vabariigi välisminister Urmas Paet.

Foto: Teet Malsroos / Öhtuleht / Scanpix

Kultuuripreemia laureaat usuteaduskonnas

Välisminister Urmas Paet andis jaanuaris üle välisministeeriumi 2012. aasta kultuuripreemiad, millega tänatakse loomeinimesi, kes on kultuuri kaudu aidanud kaasa Eesti rahvusvahelise maine ja tuntuse kasvatamisele.

Preemia saajate hulgas on ka Tartu ülikooli usuteaduskonna emeriitprofessor Kalle Kasemaa.

Professor Kasemaa on peamiselt heebrea, kreeka, aga ka araabia, jidiši, ladina, saksa, prantsuse, albaania ja kõmri keelest eesti keelde tõlkinud üle 60 raamatu.

2012. aastal ilmus Kasemaa tõlkes Egiptuse kirjaniku Alaa al-Aswani romaan «Jakubijani maja». «Kasemaa on maailmakirjanduse tõlkimisega avanud meile uksi eri kultuuridesse ning aidanud kaasa sellele, et mõis-

taksime paremini just võõramaid ja kaugemaid,» ütles preemiaid üle andnud välisminister Urmas Paet.

Minister rõhutas kultuuripreemiade üleandmisel, et välisministeerium hindab väga kõrgelt tunnustuse saajate, aga ka kõigi teiste Eesti loomeinimeste panust Eesti tutvustamisel välismaal.

Lisaks Kasemaa said möödunud aasta saavutuste eest kultuuripreemia Ilmar Raag, Riina Sildos ja Laine Mägi Eesti-Prantsuse-Belgia koostöös valminud mängufilmi «Eestlane Pariisis» eest ning ansambel Ewert and The Two Dragons eduka läbimurde eest maailmas ning selle kaudu eesti muusika tutvustamise eest.

Tali kutsub sportima

10. veebruaril toimuval Tartu teatemaratonil osaleb kuus Tartu ülikooli suusavõistkonda. Professorite tiimis osaleb ka samal päeval 60. sünnipäeva tähistav rektor Volli Kalm. «Teatemaraton on hea võimalus ühendada sportlik ja sotsiaalne tegevus, testida oma vormi ja samal ajal ka kolleegidega spordiüritusel kokku saada,» rääkis rektor.

Teatemaraton start antakse Otepääl Tehvandi spordikeskuse staadionil kell 9 ühisstardina. Suusatatakse vabas või klassikalises tehnikas. Teatemaraton 63 kilomeetrine distants on jagatud eri pikkusega etappideks. Samal distantsil (Otepää–Matu–Ande–Kuutse–Palu–Hellenurme–Elva) toimub paralleelselt ka 42. Tartu maratoni avatud raja sõit.

Alates kella 13-st oodatakse Tartumaa tervisespordikeskuses Elvas finišis asuvasse TÜ telki nii suusaraja läbinud ülikoolilpere liikmeid kui ka kaasaelajaid. Ülikooli telgis ootavad suusatajaid

spetsiaalsed tänumeened ning soe jook.

12. veebruaril on kõik TÜ töötajad ja nende pereliikmed oodatud Kääriku puhke- ja spordikeskusesse talvisele spordipäevale. Tartust sõidetakse ühiselt bussidega Otepää suunas keskpäeval peahoone tagant ning Chemicumi ja Vanemuise 46 õppehoone eest.

Käärikule jõudes saab igaüks valida endale meelepärase tegevuse: suusatamise, uisutamise, kelgutamise või kepikõnni. Kohapeal on avatud ka suusalaenutus. Pärast sportimist on võimalik end kosutada vastlasupi, tee ning sooja saunaga. Sel ajal, kui vane mad sportides mõõtu võtavad, on võimalus jätta lapsed siseruumides tegutsevasse lastehoidu.

Talvisel spordipäeval osalemine on ülikooli töötajatele ning nende pereliikmetele tasuta. Anna enda tulekust eelnevalt teada hiljemalt 8. veebruaril siseveebis siseveeb.ut.ee/talispor-dipaev.

Avatud seminar tõlgendamisest

14. veebruaril peab mainekas teadlane professor Robert Jackson Tartu ülikooli peahoones avatud seminari teemal «Interpreteeriv lähenemine: hermeneutiline metodoloogia ühiskonnas religiooni uurimisel».

Ettekandes käsitletakse etnograafilise metodoloogia väljatöötamist usuliste vähemuste uurimisel.

Seminar toimub inglise keeles, oodatud on eelkõige usutead-

lased, sotsioloogid, folkloristid ja teised religiooni või hariduse empiirilise uurimisega tegelevad inimesed.

Professor Jackson esineb ka 16. veebruaril Tallinnas usundiõpetuse õpetajate konverentsil (Pühavaimu 6) ettekandega viimastest suundumustest religioonide õpetamisel Euroopas.

Tartus peab Jackson seminari ülikooli peahoone auditooriumis 226.

Stipendium viib usu-teaduskonna õppejõu Saksamaale

TÜ usuteaduskonna vana testamendi ja semitistika dotsent Amar Annus pälvis Marie Curie stipendiumi ja sõidab veebruaris kaheks aastaks tööle Saksamaale Berliini vabasse ülikooli.

Annus osaleb sealses teaduse ajaloo uurimisrühma töös ja kirjutab oma uurimust muistse Lähis-Ida veeuputuse-eelse tarkuse ideoloogiast, mis sai alguse Mesopotaamiast ja kulges edasi läbi judaismi, gnoosise ja islami. Töö tulemusena ilmub sel teemal monograafia.

«Berliini vabas ülikoolis on veel viis aastat tegev tippkeskus TOPOI, mis meelitab kokku palju rahvusvahelist seltskonda, kus sünnib loodetavasti ka uus kvaliteet muinasaja uurimises,» ütles Annus ja lisas, et loodab teha Saksamaal palju individuaalset tööd ning töötada samuti koos teiste selle valdkonna inimestega.

Marie Curie stipendiumiprogrammiga M4HUMAN tegeleb Gerda Henkeli fond, seda kaasrahastab Euroopa komisjoni teadusuuringute 7. raamprogramm. Programm on käigus alates 2011. aastast ning selle eesmärk on soodustada ajalooliste humanitaaralade uurijate mobiilsust ja rahvusvahelist koostööd. Esimesel aastal kuulutati välja 41 stipendiumi, millele kandideeris 225 taotlust. Teisel aastal oli taotlusi ligi 180.

Sisseastumiseksamitest

Alates 1. veebruarist on TÜ kodulehel avalik sisseastumiseksamite täpne ajakava ja sisulised nõuded.

Eksamid toimuvad 9.–15. juulini, tulemused avalikustatakse hiljemalt 16. juulil SAIS-is. Sisseastumiseksamil on võimalik saada maksimaalselt 100 punkti. Eksam on sooritatud juhul, kui eksami tulemus on vähemalt 50 punkti, akadeemilise testi puhul 40 punkti.

Akadeemiline test on kohustuslik ainult ajakirjanduse ja kommunikatsiooni, psühholoogia, riigiteaduste ning sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika õppekavadele kandideerijatele. Testi väga kõrge tulemus annab võimaluse Tartu ülikooli sisse saada eritingimustel.

Akadeemilisele testile, mis toimub 9. juulil, tuleb registreeruda 24. juunist 5. juulini TÜ õppeinfosüsteemis. Peale akadeemilisele testile registreerumise tuleb samal perioodil esitada kindlasti ka sisseastumisavaldus.

Akadeemilise testi eesmärk on hinnata üliõpilaskandidaadi valmisolekut ülikooliõpinguteks. Testiga hinnatakse loogilist ja matemaatilist mõtlemist, keeleliste väljendusvahendite valdamist, jooniste, tabelite, diagrammide ja muu graafilise info kasutamise oskust ning võõrkeeleskust.

Proovi testi täita veebis:
www.sh.ut.ee/akadeemiline-test.

Jaanuari keskel kirjutasid uurija-professori lepingule alla vanemteadur Anu Realo psühholoogia instituudist ning professor Rein Ahas ökoloogia ja maateaduste instituudist.

Foto: Andres Tennus

Teaduste akadeemia nimetas Tartu ülikoolist kaks uut uurija-professorit

Eesti teaduste akadeemia juhatuse otsusega allkirjastasid 16. jaanuaril rektori kabinetis uurija-professori lepingu Tartu ülikooli professor Rein Ahas ja vanemteadur Anu Realo.

Iga kolme aasta tagant väljakuulutatav uurija-professori ametikoht võimaldab teadus- ja arendusasutuses või ülikoolis uurimistööd juhtival ning doktorante juhendaval tunnustatud teadlasel keskenduda teadusuuringutele.

Ajavahemikuks 2013–2015 valiti kolm uut uurija-professorit: Tartu ülikoolist ökoloogia ja maateaduste instituudi professor

Rein Ahas ning psühholoogia instituudi vanemteadur Anu Realo, Tallinna tehnikaülikoolist geeni- tehnoloogia instituudi professor Tõnis Timmusk.

Uurija-professoriks saavad kandideerida isikud, kellel on Eesti doktorikraad või sellele vastav välisriigi akadeemiline kraad, kes on töötanud vanemteaduri või ülikooli professorina kokku vähemalt kümme aastat ning kelle juhendamisel on kaitstud doktoriväitekirju. Uurija-professoriks kandideerijalt nõutakse jätkuvat rahvusvahelisel tasemel teadustööd ja edukat uurimistoetuste täitmist.

Riiklik kasvatusteaduslike tööde konkurss ootab märtsi alguseni osalejaid

1. märtsini saab osaleda riiklikul kasvatusteaduslike tööde konkursil.

Konkursile saavad töid esitada Eesti ülikoolide kõikide õppeastmete üliõpilased, aga ka välisüliõpilased, järel doktorandid, teadlased ja õppejõud.

Konkursile saab esitada kasvatusteaduslikke töid nii eesti kui ka inglise keeles, esitatavad

tööd võivad olla magistritööd, doktoritööd, populaarteaduslikud või didaktilis-rakenduslikud tööd, samuti võib konkursile esitada õpikuid.

Vähemalt üks konkursitöö autoritest peab olema Eesti alaline elanik.

Konkursitöö peab olema heaks kiidetud või trükitud avaldatud 2012. aastal.

Konkursi auhinnafond on 4350 eurot, eri kategooriates antakse välja seitse preemiat. Konkursitööd või nende kopeerid tuleb esitada elektrooniliselt 1. märtsiks Eesti Teadusagentuurile (Soola 8, 51013, Tartu, www.etag.ee).

Tulemused selguvad hiljemalt 31. mail 2013.

TÜ loodusmuuseum osaleb elurikkuse andmete värava loomises

TÜ loodusmuuseum osaleb suuremahulises üle-euroopalises projektis EU BON, mille eesmärk on luua teadlastele, poliitikajundajatele ja avalikkusele juurdepääs bioloogilise mitmekesisuse suuremahulistele andmetele.

TÜ loodusmuuseumi direktori Urmas Kõljala sõnul on elurikkuse andmestik väga mahuka ja keeruka struktuuriga, sest hallata tuleb enam kui miljoni bioloogilise

liigi taksonoomilist, morfoloogilist, geneetilist, biokeemilist ja muud infot seostatuna keskkonnaga, ehk siis kliima, kasvukoha ja muu seesugusega.

«TÜ loodusmuuseum juhib projekti seda osa, mis tegeleb mainitud andmestiku talletamiseks, toimetamiseks ja kättesaadavaks tegemise infotehnoloogiliste lahendustega,» rääkis Kõljalg. Loodusmuuseumi eestvedamisel on

Eestis loodud näiteks unikaalne eElurikkuse veebiportaal <http://elurikkus.ut.ee/>, mis koondab tänaseks ühte andmebaasi 23 370 Eesti eluslooduse liiki. Portaali eElurikkus saab vaadata kui loodava süsteemi prototüüpi.

Üheksa miljoni euro suuruse eelarvega projekt EU BON kestab kuni aastani 2017. Projektis osalevad 30 asutust Euroopast, Brasiiliast, Iisraelist ja Filipiinidelt.

eElurikkus

Avaldajad Liigid Kogud Vaatlused Uuringud Sõnastik Teated Mis on eElurikkus? Eesti keeles In English

eElurikkus koondab ühte andmebaasi Eesti eluslooduse. Juba on talletatud 23398 liiki!

Otsi liiki või sõnastikust

Loomad Seened Taimed Protistid Bakterid

Vilmsed uudised

5. juulil Ülikooli loodusmuuseum osaleb elurikkuse andmete värava loomises. Plüto! püüa õppes! (20.03.2012)

Kontakt

E: info@elurikkus.ut.ee
A: Ravila 14A, 50411 Tartu

norway grants

eea grants

Algatus kutsub külalisõpetajaks

25. veebruarist kuni 1. märtsini on «Tagasi kooli» algatuse nädala raames koolidesse oodatud teiste hulgas tunde andma ka üliõpilased, õppejõud, töötajad ja vilistlased. Algatuse eestvedajad Tiina Pauklin ja Triin Noorkõiv märgivad, et kooliõpilaste ette võib astuda üksi või koos sõbraga, võib minna oma lapsepõlvkooli või mõnda teise, peamine on minna ja anda vähemalt üks koolitund.

Alates käesolevast aastast saab minna koolidesse tunde andma aasta ringi. Korraldajate sõnul annab see võimaluse kasutada oma aega paindlikult, külastada koole ning jagada oma teadmisi ja kogemusi süsteemsemalt.

Tunni kokkuleppimisel on abiks «Tagasi kooli» infosüsteem, mille kaudu saab märku anda eelistustest ja leida koostööpartnerid-õpetajad, kelle kaasabil tund teoks teha. Süsteemi kasutajasõbralikkust on testinud ligi 50 töötajat Swedbankist, kes on algatuse strateegiline partner. «Kutsu-me kõiki liituma. Minule andis kogemus kindla tunde, et see algatus muudab ühiskonna ja kooli suhtlemise lihtsamaks,» ütles Ulla Ilisson, Swedbanki jaapani-ganduse divisjoni juht Eestis.

Tunni teema valikul on oluline, et see oleks külalisõpetajale südamelähedane, näiteks seotud töö või hobidega. Muu hulgas on «Tagasi kooli» tundides õpitud ja harjutatud avalikku esinemist, analüüsitud üliõpilase elu ning seda, mis on õigus ja kuidas mate-maatikast on kasu igal elualal. CV koostamine, HIV ja kuidas end selle eest kaitsta, arvutisõltuvus,

«Tagasi kooli» programmi käigus on õpetajaametit proovinud ka mitmed avalikkusele tuntud näod, teiste hulgas näitleja ja laulja Katrin Karisma.

Foto: Tairi Lutter / Õhtuleht / Scanspix

motivatsioon – need on vaid mõned näited käsitletud teemadest.

Tõhusa tunni kiirkursuse korras soovivad Pauklin ja Noorkõiv meelde jätta kolm küsimust: kellele, mida ja kuidas.

Kõige enne tasub välja uurida, kes on need, kellele tundi andma minnakse: kui vanad on õpilased ja mis võivad olla nende huvid.

Mida-küsimus käib tunni eesmärgi kohta. Mida uut teavad või oskavad õpilased siis, kui tund

lõpeb? Näiteks õpilased oskavad pärast minu tundi teha vahet rahvusl ja kodakondsusel.

Kolmas on kuidas-küsimus. Ainuüksi loenguvormi õnnestumisele ei saa loota, sest õpilased väsivad, kui nad ei saa ise kaasa lüüa. Tasub mõelda, kuidas tekitada tunnis arutelu, kindlasti on abiks ka materjalid, millega teemat illustreerida.

Lisainfo ja registreerumine: www.tagasikooli.ee.

Seminar kvaliteetsest kinnisvarast

21.–22. veebruaril korraldab Tartu ülikool neljandat aastat järjest ettevõtluspäeva, kus tuuakse kokku ettevõtjad ja teadlased. Seekord toimub kahepäevane seminar, mille fookuses on kvaliteetkinnisvara.

Seminaril arutletakse, mis on kvaliteetkinnisvara ja kas seda on võimalik kindlate kriteeriumite alusel defineerida.

Näiteks energiatõhusa ehituse tuumiklabori juhataja Tõnu Mauring käsitleb oma ettekandes sisekliima ja energiatõhususe eri aspekte ning räägib ka asukohaga seotud aspektidest nagu päike,

tuul ja muud ilmastikumõjud.

Asukoha tähtsusest kinnisvara väärtuse mõjutajana räägib professor Rein Ahas ning jutuks tuleb ka geoloogiliste aspektide (vee kvaliteet, radoonioht) osatähtsus kinnisvaraprojektide arendamisel.

Tallinna tehnikaülikooli uurimisrühm peab ettekande uusehitiste kvaliteedist.

Arutellu on kaasatud peale kinnisvaraspetsialistide ka turunduseksperdid, kes arutlevad, kuidas tajub klient kinnisvara pakkumist.

TÜ ettevõtlussuhete talituse

juhataja Alar Tõru sõnul toimub seminari teisel päeval ka sisekliima näidismõõtmine.

«Tõnu Mauring on konsulteerinud nn Põlva maja valmimise protsessi ja kohapeal on võimalik täpsemalt uurida seal kasutatud ehituslahenduste kohta,» rääkis Tõru.

Ülikooli töötajatele on seminaril osalemine 21. veebruaril tasuta.

Lisainfo ja registreerimine: ut.ee/et/ettevotlus/kvaliteetkinnisvara

JAAPANIS ILMUS EESTIT TUTVUSTAVATE ARTIKLITE KOGUMIK

Raamat räägib Eestist üldisemalt, peatükid on jagatud kümneks osaks: ülevaade, keel, ajalugu, poliitika, suhted naaberriikidega, majandus ja tööstus, ühiskond ja haridus, kultuur ja kunst, elu ning suhted Jaapaniga. Raamatus on eraldi peatükid nii Tartu ülikoolist, Juri Lotmanist kui ka japanoloogist Tartu ülikoolist.

Kogumiku koostaja on Hiromi Komori, kes õppis 1990. aastatel Tartu ülikoolis väliskülalis-üliõpilasena ning käsitles oma teadustöös Eesti ajalugu. Raamatu paljude kaasautorite seas on ka TÜ jaapani keele õpetaja Eri Miyano ja TÜ kliinikumi lehe toimetaja Ene Selart.

KIRJASTAMINE KUJUNDAMINE TRÜKKIMINE

eelretsenseerimine • keelekorrekatuur • tõlketööd •
käsikirjade toimetamine • suhtlemine teadusandmebaasidega •
avatud juurdepääsu (AO) korraldamine • digitaalsete
tunnusnumbrite (DOI) lisamine • tõlkeõiguste hankimine •
kirjastamisalane konsultatsioon • raamatute müük •
raamatute kiirtrükk • e-raamatud • küljendamine •
trükistega seotud fototeenus • õpikud • õppevahendid •
voldikud • reklaambrošuurid • blanketid •

IDEEST RAAMATUNI

• flaietid • kutsed • nimekaardid • konverentsimaterjalid •
lamineerimine ja fooliumtrükk • laiformaat trükk •
spiraalköide • postrid • paljundustööd

TARTU ÜLIKOOL
KIRJASTUS

www.tyk.ee
737 5946
tyk@ut.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

Tudengisatelliit saadeti Eestist teele

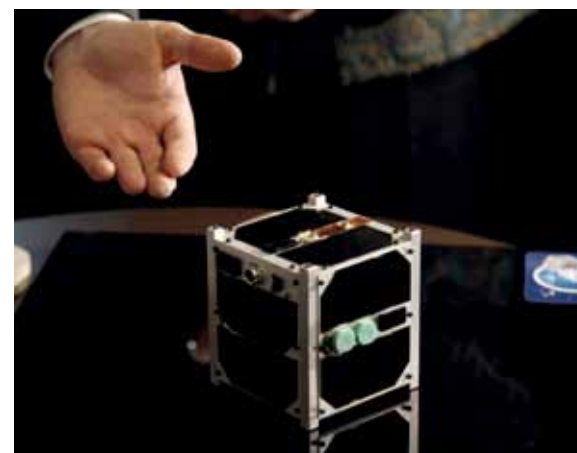
2008. aastal alguse saanud Eesti tudengisatelliidi projekt jõudis jaanuari lõpus olulise verstapostini. Kõrgtehnoloogiast tulvil

ESTCube-1 nime kandva satelliidi esmaesitlus Tallinna Teletornis toimus paar kuud enne aparadi kosmosesse saatmist. Veidi

üle kilo kaaluva tehiskaaslase valmimiseks andsid oma panuse pea sada Eesti tudengit ja teadlast ning koostööpartnerid välismaalt.

Aprilli alguses Euroopa kosmosejaamast Prantsuse Guajaanas maailmaruumi startivat satelliiti kogunesid Teletornis imetlema selle tegijad, partnerid ning projekti toetanud meediakanalite esindajad.

ESTCube-1 missiooniks on testida kümnemeetrise juhtme väljalaskmist, mis on osaks elektrilise päikesepurje arendamise juures. Samuti tuleb sel mõõta elektrilisele purjele mõjuvat jõudu ja pildistada välja lastud juhett. Lisamissiooniks on pildistada kosmoses Maad ja võimaluse korral ka Eestit.

Fotod: 4x Riina Varal

Riigikogu esimehele Ene Ergmale (keskel) jagavad satelliidi kohta selgitusi projekti eestvedajad Silver Lätt (vasakul) ja Mart Noorma (paremal).

Elektrilise päikepurje leiutaja dr. Pekka Janhunen Soome Meteoroloogia Instituudist annab ülevaate ESTCube-1 pardal katsetatava uudse kosmolaeva mootori võimalikest tulevikurakendustest.

Tehnoloogiaharidus kui innovatsiooni päästerõngas

INAUGURATSIOON

Tartu ülikooli tehnoloogiahariduse professor

Margus Pedaste

19. veebruaril kell 16.15
TÜ peahoone aula

Tehnoloogia eesmärk on võimaldada inimestel kujundada maailma vastavalt enda vajadustele. Tehnoloogiat käsitletakse ka kui innovatsiooni tööriista. Heal tasemel tehnoloogiaalne kirjaoskus aitab suurendada uuenduste loomise tõenäosust. Selles vallas kirjaoskuse arendamisel on tähtis disainiprotsess, mille tulemusena arendatakse uusi tooteid, tuginedes tehnoloogia arendamiseks vajalikele teadmistele ning tehnoloogia ja ühiskonna vastasmõjudele. Uued tooted peaksid andma lisavõimalusi ja olema mitmekülgset kasutatavad.

Tehnoloogiahariduse võtmeküsimus on kirjeldada neid teadmisi, oskusi ja hoiakuid, mis on vajalikud tehnoloogiaalase kirjaoskuse arenguks. Seejuures

on olulised näiteks disainiprobleemide lahendamise oskused, uurimuslikud oskused ja modelleerimise oskused, mis koos teadmiste ja uuendusmeelse hoiakuga annavad võimaluse suunata inimesi enam uuenduste loomisele. Vajalike oskuste arendamiseks ja hoiakute kujundamiseks tuleb muuta koolis levinud praktikat loodus- ja reaalainete õpetamisel ja õppimisel. Õpilastele tuleb anda enam võimalusi disaini- ja modelleerimisülesannete lahendamiseks, uute toodete valmistamiseks ja nende testimiseks, lähtudes eri sihtrühmade vajadustest.

Professor Margus Pedaste lõpetas 1998. aastal Tartu ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonna botaanika ja ökoloogia erialal ning 2001. aastal bioloogia didaktika magistrantuuri *cum laude*. Doktoritöö kaitses ta 2006. aastal bioloogia ja maateaduste hariduses teemal «Probleemide lahendamine veebipõhistes õpikeskkondades». Õpingute ajal algas tööelu õpetaja ja õppejõuna. Aastatel 1996–2011 töötas ta Värskas keskkoolis ja Tartu Mart Reiniku gümnaasiumis õpetajana. Aastast 2000 on ta töötanud Tartu ülikoolis metoodiku, lektori, teaduri ja vanemteadurina ning juhtinud aastast 2009 TÜ Pedagogicumit, andes panuse õpetajahariduse edendamisse ülikoolis ja Eestis.

2012. aastal valiti Margus Pedaste sotsiaal- ja haridusteaduskonna tehnoloogiahariduse professoriks. Ta on tegutsenud EARLI teadusrühma koordinaatori, bioloogia-geograafiateaduskonna ning loodus- ja tehnoloogia-eaduskonna prodekaanina, lasteaia ja kooli hoolekogu juhi, hariduse kutsenõukogu esimehe ning Eesti bioloogiaõpetajate ühingu presidendina.

Tema teadustöö on keskendunud probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe mehhanismidele arvutipõhistes õpikeskkondades ning arvutite abil õppimist toetavate süsteemide disainile. Viimasel ajal on tema huvivallas seniste kogemuste rakendamine tehnoloogiahariduse kontseptsiooni arendamisel.

Margus Pedaste

Foto: Andres Tennus

Eesti Korporatsioonide Liidu Tartu meeskorporatsioonide külalisõhtud

18. ja 20. veebruaril toimuvad meeskorporatsioone tutvustavad ringkäigud. Algus Raekoja platsil kell 17:15.

korp! Vironia 1900	21. veebruar 1. märts 8. märts	20:00 20:00 20:00	<i>vironia.ee</i>
korp! Frat. Estica 1907	21. veebruar	20:00	<i>cfe.ee</i>
korp! Sakala 1909	28. veebruar 7. märts 28. märts	20:00 20:00 20:00	<i>sakala.ee</i>
korp! Ugala 1913	7. veebruar 19. veebruar 1. märts	20:00 20:00 20:00	<i>korpugala.ee</i>
korp! Rotalia 1913	13. veebruar 7. märts 27. märts	20:00 20:00 20:00	<i>rotalia.ee</i>
korp! Frat. Livienensis 1918	21. veebruar 7. märts	20:00 20:00	<i>livienensis.ee</i>
korp! Revelia 1920	12. veebruar 5. märts	20:00 20:00	<i>revelia.ee</i>
korp! Frat. Tartuensis 1929	19. veebruar 15. märts	20:00 20:00	<i>ut.ee/ft</i>

— ak.org.ee —

LL 2013
sak!

Entusiastlik ortopeediahuviline: arstitudeng Paul-Sander Vahi

Eelmise aasta lõpus professor Heidi-Ingrid Maarooosi stipendiumi esmakordse saaja, arstiteaduse 5. aasta üliõpilase Paul-Sander Vahi (24) nimi tasub meelde jätta, sest kõigi eelduste järgi võib temast kunagi saada tunnustatud ortopeed.

Sigrid Rajalo
sigrid.rajaloo@ut.ee

Tunnustust on Paul-Sanderile tegelikult jagunud juba praegu. Ei ole tavaline, et 4. aasta arstitudeng esineb suulise ettekandega Põhjamaade ortopeedide föderatsiooni konverentsil või Balti neuroloogide kongressil. Peale selle on tema nimi tõenäoliselt peagi leitav maineka rahvusvahelise ortopeediaajakirja teadusartikli autorite hulgast.

Tallinna inglise kolledži kuldmedaliga lõpetanud noormees teadis juba teises klassis, et temast ei saa arsti. Kuna onu ja vanaisa mõlemad teenisid leiba ortopeedina, teadis Paul-Sander ka, mida töö endast kujutab.

«See on nagu puutöö. Saagide, puuride ja kruvikeerajatega tuleb inimese luu terviklikkus taastada. Võtted on väga sarnased,» piltlikustab noormees ning laskub detailsesse ja erialaterminitest kubisevasse kirjeldusse, kuidas tõmbekruvi kasutamise printsiibid on võrreldavad puutööga, kuidas tuleb planeerida rekonstruktiivseid protseduure jne. Paul-Sander räägib sellest kõigest väga kiiresti ja energiliselt, isegi kirklikult.

Kuna keskkoolis oli noormehe lemmikaine inglise keel, sest õpetaja Inge Välja näol oli tegemist erakordselt toreda ja laia silmaringiga inimesega, kaalus ta vahepeal ka ise inglise keele õpetajaks hakkamist, eriti kui gümnaasiumiosas lisandunud inglise ja ameerika kirjanduse

ained, mis talle samuti meeldisid. «Aga siis mõtlesin, et ma olen seda juba õppinud, inimese kohta aga ei teadnud ma koolis sisuliselt mitte midagi. Ülikoolis alustasin anatoomiaga praktiliselt nullist.»

Kui esimesel õppeaastal anti arstitudengitele piltlikult kast inimeste luudega ning kästi kõik luud ja nendega kaasnevad nüansid endile selgeks teha, ehmatas see esitsa ära: mõelda vaid, hakata inimluud sorteerima. Hiljem harjus loomulikult ära. Õppida tuleb arstiteaduskonnas palju ning tagantjärele on Paul-Sander iseendale tänulik, et ta võttis õppimist alates esimesest semestrist tõsiselt. «Mida paremini sa algprintsipiibid selgeks saad, seda lihtsam on hiljem. Põhi peab olema tugev.»

Kuigi Paul-Sander astus arstiteaduskonda plaaniga spetsialiseeruda ortopeediale, hoidis ta siiski meele avatud ning on tutvust teinud teistegi meditsiini valdkondadega. «Huvitav on olnud kogu aeg, mul ei ole olnud perioode, et üldse ei tahaks seda ala õppida.»

Nüüdseks on ta läbinud kaks praktikat. Eelmisel suvel käis ta Ida-Tallinna keskhaiglas sisehaiguste praktikal. «See oli päris vahva, sisehaiguste huvi mul just ei ole, aga tahtsin saada laia profiiliga kogemuse.» Ja selle ta ka sai, sest õnnestus näha väga erinevaid haigusjuhtumeid. Kirurgia praktika sooritas ta Põhja-Eesti regionaalhaiglas veresoontekirurgias. Paul-Sander meenutab lugupidamisega sealseid arste. «Vaata, kui palju on neil tööd ja

kuidas nad pingele vastu peavad. See on meeletu! Ravitulemused ei ole alati kõige paremad, sest enamasti tuleb ravida vanemate inimeste alajäsemete arterite haigusi.»

Noormees mõonab, et inimlikult on arstil raske vaadata, kuidas patsiendid ise endi tervist rikuvad, näiteks suitsetamine on peamine jalgade arterite kahjustaja. Seetõttu on teatud erialad meditsiinis emotsionaalselt rasked, arstil tuleb leida iseenda jaoks tasakaal, et säilitada empaatiavõime ja samas kõiki patsientide probleeme mitte liigselt läbi elada. Kui tasakaalu ei leia, on oht kiiresti läbi põleda.

PAREMAD RAVITULEMUSED

Ortopeedia on seevastu noormehes hinnangul arsti jaoks emotsionaalselt kergem, sest arstid näevad sagedamini paremaid ravitulemusi ning patsientide tagasiside on pigem positiivne. Ortopeedi juurde satuvad nii noored kui ka vanemaealised patsiendid, kes enamasti ei põe nn surmatõbe, kuid samas mõjutavad need haigused tõsiselt nende elukvaliteeti. Näiteks käelabas võib kõõlusetupe põletik

Maarooosi stipendiumi eest soetas Paul-Sander just meditsiiniiraamatuid. Ortopeedia operatsioonioepiku neli köidet mahutavad endas ligikaudu 7000 lehekülge ja kaaluvad kokku 16 kg.

käe funktsiooni oluliselt häirida, kuigi see võib tunduda väikese probleemina.

Ortopeed parandab vea ning patsient saab käega jälle asju haarata. «Kui sa ortopeedina probleemi lahendad, siis on see lahendatud, tüsistusi on suhteliselt vähe ning sa näed kiiresti oma töö tulemust.»

Arsti elukutse juures on lisaks emotsionaalsele poolele keerukas seegi, et valdkonnad, sh ortopeedia arenevad väga kiiresti. «Kui sul oma eriala vastu sügavat huvi ei ole, on väga raske hästi hakkama saada, sest elukutse eeldab, et sa lähed pärast tööpäeva lõppu koju ja loed seal uumat erialast kirjandust edasi.»

MAHUKAD ÕPIKUD

Ortopeedia on meditsiini valdkonnana väga lai. «Sisuliselt tegelevad ortopeedid inimese kogu kehaga: võivad opereerida esimesest kaelalülisest kuni varbani välja,» selgitab Paul-Sander. Seetõttu ortopeedid ka spetsialiseeruvad: näiteks käekirurgiale, lülisambakirurgiale jne.

Seni ei ole noormees otsustanud, millele ta spetsialiseeruda soovib, sest kõik tundub põnev. «Mulle on väga meeldinud lülisamba operatsioonid,» lisab ta ning jutustab ilmekalt, kuidas Ida-Tallinna keskhaiglas õnnestus tal näha lahtist lülisambakasvaja lõikust. «Mul on selgelt mees, kuidas seljalüli täieliku eemaldamise järel oli näha ilma mingisuguse luulise katteta seljaaju, isegi kopsu oli tagantpoolt näha!»

Pärast möödunud aasta kevadisi esinemisi kahel konverentsil kutsus Paul-Sander arstiteaduskonnas kokku ortopeediahuvi-liste tudengite ringi. Ikka selleks,

et erialast lisaks loengutes ja praktika ajal õpitule veelgi enam teada saada.

Ringi senisest tegevusest tõstab ta esile dr Alo Rulli ettekannet sellest, kuidas oli töötada kolm kuud Afganistanis asuvas Suurbritannia peamises sõjaväebaasis Camp Bastioni välihaiglas. Paul-Sander kirjeldab elavalt, kuidas sõjakoldes ravivad ortopeedid peamiselt jäsemete vigastusi, kuidas improviseeritud lõhkekehale astudes saadakse nn vihmavarjuvigastus ja mille kõige poolest on sõjaväearsti töö teistsugune tavaarsti tööst.

Paul-Sander loodab, et ortopeediaring leiab endale peagi uue juhi, sest ta lõpetab ju varsti õpingud. Ülejäämisel aastal tahab ta jätkata kindlasti residentuuris. «Kirurgiliste erialade residentuuris oleks eesmärk osaleda võimalikult palju operatsioonidel, saada kogemusi ja teisalt juurde lugeda.»

Lugeda tuleb juba praegu palju, sest ortopeedia operatsiooniõpikud on tuhandeid lehekülgi paksud. Maaroo si stipendiumi eest soetas Paul-Sander just meditsiini raamatuid. Ortopeedia operatsiooniõpiku neli köidet mahutavad endas ligikaudu 7000 lehekülge ja kaaluvad kokku 16 kg.

Lisaks sai stipendiumi eest osta veel umbes 9 kilogrammi eest muid meditsiiniõpikuid. Kuna ortopeedia areneb väga kiiresti, nagu Paul-Sander mitmel korral rõhutab, valis ta teosed, mis on üldisemad ning kus käsitletakse ohtra pildimaterjaliga eri operatsioonitehnikaid. Praegu huvitub ta lülisamba kirurgiast, aga nendib, et selle ala raamatuid ta ei ostaks. «Ma tean, et selleks

ajaks, kui ma võiksin praktiseerima hakata, on need juba vananenud.»

NAUDIB BRITI HUUMORIT

Miks otsustas noormees siiski endale stipendiumi eest raamatuid osta? Esiteks on meditsiini raamatud küllalt kallid, teiseks armastab ta raamatutesse märkmeid teha ning võraste raamatutega ju ei sobi nii teha. Kolmandaks on hea, kui saab vahetult enne operatsioonile minekut operatsiooni- niatlasest vastavad tehnikad üle vaadata. Selliseid raamatuid on ühele oma eriala tõsiselt võtvale arstitudengile lihtsalt tarvis.

Õppejõudude jaoks ideaalsel üliõpilasel, kes võtab õpinguid ning teadustööd tõsiselt ning huvitub erialast siiralt, jagub siiski ka mõningal määral vaba aega. Selle sisustab Paul-Sander briti huumori nautimisega, vaadates enamasti inglise komöödiasarju.

Inglise keele kallakuga kooli lõpetajana oskab ta hinnata briti koomikute lingvistikal põhinevat teravmeelset huumorit. Praegu on tal pooleli briti koomiku Stephen Fry autobiograafia. Ta mõonab, et eesti keeles loeb vähe, peamiselt muidugi uudiseid ja meenub ka viimase eestikeelse raamatuna detsembris loetud Kaur Kenderi «Iseseisvuspäev».

Ilukirjanduse lugemine võimaldab vaimul puhata, sest sealjuures ei ole omaette eesmärk loetud meelde jätta. Lisaks mängib ta tennist ning suviti püüab iga päev rattaga 40–50 km maha sõita. Talviti rattaga sõita ei saa ja seetõttu mängib ta ehk sagedamini kitarri, mida asus õppima juba põhikoolis. Suusatada noormees enda sõnul ei oska, aga mine tea, ehk otsustab ta just selle järgmisena ära õppida. ☺

Mitmekülgne, tulemuslik ja suutlik

Heidi-Ingrid Maarooos

omanimelise stipendiumifondi asutaja; arstiteaduskonna emeriitprofessor

Paul-Sander Vahi iseloomustamiseks tõstaksin esile tema saavutusi õppetöös, teadustöös ja ka teaduse populariseerimisel üliõpilaste hulgas. Edukus kõigis nendes valdkondades oli põhjuseks, miks just tema valiti teadustipendiumi kandidaatide hulgast parimaks. Ta on suurepärase üliõpilane, kui pidada üliõpilase peamiseks kohustuseks hästi õppida ja saada parimaid hindeid. Õppetöös saavutab Paul-Sander Vahi maksi- maalseid tulemusi ning võiks

arvata, et arstiteaduskonna suure õppekoormuse juures ja heade tulemuste saavutamiseks ei peaks muuks aega jäämagi, kuid Paul-Sander Vahi on väga edukas ka kliinilises teadustöös. Tema teadustöö aspekt – patsientide ravi järjepidev jälgimine ning kaugtulemuste analüüs – annab tulevasele arstile patsientidega tegelemiseks palju juurde. Samas on kliiniline teadustöö aeganõudev ja keeruline teadustöö valdkond, kus peab lisaks teadlasele olema ka hea suhtleja ning arst patsientidele. Paul-Sander Vahi teadustöö on tulemuslik, sest ta on saanud võimaluse esineda arstiteaduskonna konverent-

sidel, erialalistel rahvusvahelistel konverentsidel ning oma teadustöö tulemusi publitseerida. Kahtlemata on tal olnud väga hea koostöö oma juhendajatega. Paul-Sander Vahi pole oma edusse sulgunud, vaid arendab teadustööd üliõpilaste hulgas laiemalt, juhatahes üliõpilaste ortopeedia eriala teadusringi. Teadustöö alustamine üliõpilasena loob eeldused edaspidiseks seotuseks akadeemilise tööga, mis arstiteaduskonnas tähendab tööd arstina, teadustööd ja õpetamist. Paul-Sander Vahi mitmekülg- sus, suutlikkus ning tulemus- likkus väärrib tunnustust ja järgimist.

Kersti Kaljulaid: pole olnud aega ülikooli- perega lihtsalt rääkida

Arvet Mägi / Virumaa Teataja / Scanpix

Tartu ülikooli nõukogu esimees Kersti Kaljulaid vaatab tagasi nõukogu esimesele tööaastale ning arutleb, kuidas on uus juhtimisstruktuur tööle hakanud.

Sigrid Rajalo
sigrid.rajaloo@ut.ee

Aasta ei ole kindlasti piisavalt pikk aeg, et teha põhjanevaid järeldusi, kuid siiski: kui hästi on Tartu ülikooli uus juhtimisstruktuur teie hinnangul tööle hakanud?

Tartu ülikooli nõukogu koosneb Tartu ülikooli entusiastidest. Kui nõukogu 2012. aasta algul kogunes, sai kohe selgeks, et see seltskond on valmis panustama rohkem, kui nõuab seadus. Nõukogu tegevusstrateegia valmis viieks aastaks, seda oleme jaganud ka senati ning isegi haridusministriga, kes on samuti ilmutanud elavat huvi selle vastu, kuidas esimene nõukogu täidab oma rolli ja mil moel sisustatakse seaduses antud juhtimisstruktuur.

Nõukogu tahab olla ülikooliperele hea partner, kes aitab rahvusülikooli eesmärke ellu viia, nõukogu tervikuna ja ka iga nõukogu liige eraldi aitab kaasa, kuidas saab ja oskab. Aga nõukogu näeb oma rolli ka heas mõttes piiratud: oleme küll alati valmis oma seadusega ettenähtud rollist välja astuma ja tegema enam, kuid ainult juhul, kui seda soovitakse. Nõukogu on olnud piisavalt tähelepanelik, et mitte luua paralleelseid ja dubleerivaid tegevusi, vaid kaasa aidata juba olemasolevatele.

Tundub, et meiega tahetakse koos töötada. Näiteks Aku Sorainen on algatanud protsessi ettevõtluse ja ülikooli suhete tihendamiseks. Tal on üsna ebatraditsiooniline vaade ja mulle tundub, et kõik kaasatud tunnevad sellest koostööst rõõmu.

Olen ka kuulnud, kuidas Aku otsib ühisosa zooloogia valdkonnas professoriga – peab ju ometi olema võimalus ka zooloogide teadmistest midagi rahaks teha! See on lihtsalt üks hea ja isegi lõbus näide, kuidas nõukogu pakub ülikoolile natuke selliseid eemalseisja nõuandeid. See peaks olema ülikooli struktuuris meie suurim lisaväärtus.

Suurim probleem tundub praegu olevat see, kuidas leida nõukogu välisliikmetele aega ja võimalust suhelda vahel ka teaduskondadega otse, vabamas õhkkonnas, et üksteisest paremini aru saada. Sama kehtib ka nõukogu ja senati suhete kohta: formaalselt on kõik hästi, igauks teab ja täidab oma rolli, arusaamatusti pole olnud, aga lihtsalt suhtlemist jääb väheks. Loodetavasti saab nüüd, kui esimene aasta on üle elatud, ja üleelamiseks tuli nõukogul kokku saada märksa tihemini kui seaduses ette nähtud neli korda, leiame aega ka lihtsalt rääkida.

Kuidas püüavad nõukogu leida liikmed ühist aega?

Planeerime nii pikalt ette kui võimalik. Eelmise aasta koosolekud panime paika üsna aasta alguses, tõsi, hiljem olime sunnitud seda graafikut tihendama. Ega muu ei aita. Kolm meist saabuval lennukiga, nädalase ettehoiatusega ei tee nõukogus midagi. Aga suhelda saab ka elektrooniliselt, kui on mõtteid, mida kolleegidega jagada.

Kas, ja kui, siis mida saaks ülikooli juhtimisstruktuuris veel efektiivsemaks muuta?

Efektiivsus ei ole see, millest ma juhtimisstruktuuris hetkel puudust tunnen. Vahetust suhtlusest on puudus, nagu juba mainisin. Ülikooli juhtimist ei ole ju tarvis «kiiresti ära teha», see on loov töö ja oluline on seda teha vastastikusel mõistmisel.

Millised olid möödunud aastal ülikooli kõike põletavamad teemad, millega nõukogu tegeles?

Kõige raskem on esimene aasta olnud Vahur Kraffile ja Jüri Sepale, kes nõukogu liikmetena kuuluvad nõukogu eelarvekomisjon. Tänu nende heale tööle õnnestus uuel nõukogul koos uue rektoriga võtta vastu eelarve, mis võimaldab ülikooli arendada vastavalt rektori nägemusele. Nõukogule rektori nägemus valdavalt sobis ja seega seda eelarveprotsessis ka toetasime. Rektori nägemus lühidalt kokku võttes on tasakaalus areng: need, kellel ülikoolis on vajakajäämisi õppekvaliteedis, saavad olukorra parandamisel loota rektori toele. Need, kellel on seoses mahu-ka tasulise õppetööga jäänud vähem aega teadusele, saavad aega ja ressursse teadustegevuse elavdamiseks. Kuid loomulikult tuli vahendid niisuguste arendusprojektide jaoks leida ülikooli ühisest eelarvest, varasemast suurem osa jäi n-ö tingimuslikku reservi, et kulutada seda rektori ja teaduskondade vahel sõlmivate kokkulepete alusel. Siinkohal tahan tänada ka ülejäänud eelarvekomisjoni liikmeid, tänu kellele oli võimalik nõukogu eelarve õigeaegselt heaks kiita. Eelarvekomisjon toimib hästi.

Kõrgharidusreform pakub

pidevalt mõtlemissainet, ülikoolid on asunud omavahel selgitama, kes ja kuidas vastutab iga konkreetse õppesuuna eest. Muutusi on palju ja kõik on üksteisega seotud. Ülikool peab vaatama, kuidas neid muutusi oma eesmärkide täitmiseks paremini ära kasutada. Kiired reageerijad tavaliselt võidavad, kas pole?

Mida tõstaksite nõukogu tööst esile?

Meie viieaastane tegevusstrateegia on dokument, mis võimaldas

meil endil kollektiivselt eelseisvasse süveneda ja ka täita esimese praeguse seaduse alusel loodud nõukogu suurim ülesanne – siustada uus juhtimisstruktuur.

Eelarvekõnelused sujusid tänu eelarvekomisjoni empaatiavõimele samuti suurepäraselt. Päriskahul ei ole muidugi keegi ja päris õnnetu loodetavasti samuti mitte, aga selliselt lõpeb iga eelarveprotsess. Ma loodan, et protsessi tajuti vähemalt õiglasena ja ka mõisteti, miks otsused said sellised. Kui see ajakirja lugejate

arvates nii ei olnud, siis palun kirjutage mulle ja ma luban vigadest õppida (Kersti.Kaljulaiu@eca.europa.eu).

Millised tähtsamad arutelu ja otsustamist vajavad teemad seisavad nõukogul ees sel kalendriaastal (nt eelarve koostamise struktuur)?

Raha on jah, alati tähtis, aga siiski ma usun, et aastale 2013 tagasi vaadates saab nõukogu öelda, et temast on ka mitmes muus aspektis ülikoolile kasu olnud. ¹

Nõukogu prooviks sai uuega kohanemine

Jüri Sepp

TÜ nõukogu liige,
majanduspoliitika professor

Tuleb Kersti Kaljulaiuga nõustuda, et nõukogu esimeseks tõsiseks proovikiviks sai eelarveprotsessi kohandamine uue juhtimisstruktuuri ning samal ajal ka sisemiste ootuste ja väliskeskkonna muudatustega (kõrgharidusreform). Nõukogu algatas sihtotstarbeliste komisjonide loomise ning pidas vajalikuks lõimida nende kaudu eri juhtimisorganite tööd. Nii palusime rektoril esitada eelarvekomisjoni lisaks kahele nõukogu liikmele ka kaks esindajat senatist ja kaks ülikooli valitsusest. Osalt sisuline, osalt protseduuriline oli tööjaotuse muutmine nõukogu ja rektori vahel. Põhimõttelise uuendusena delegeeris nõukogu osa eelarvega seotud otsuseid (näiteks üldkululõivud) rektorile. Nõukogu keskendus ise vaid

eelarve kõige põhilisemate proportsioonide juhtimisele. Siinkohal oli esimene asi muidugi tugiteenuste vajaduse ja üldfondi suuruse määramine. Teine oluline teema on tegevustoetuse jaotamine akadeemiliste üksuste vahel. Muu hulgas leiti diskussiooni käigus lahendus tasulise õppe kadumise kompenseerimisele. See teema on kasvava kaaluga, sest nii 2014. kui ka 2015. aasta puhul vajab kompenseerimist üks äralangev tasulise õppe aasta. Teaduskonnad peavad oma tegemised kohandama uute tingimustega ning leidma sellised õppe- ja teadustöö kombinatsioonid, mis saadavaid kompensatsioone õigustaksid. Siin terendab vajadus leida meetodika, et kehtestada seos akadeemiliste üksuste tegevustoetuse ja tööpanuse vahel. 2013. aasta eelarve oli ja jääb selles mõttes kindlasti erandlikuks, et eelarve kujundamisel ei

arvestatud ei üliõpilaste vastuvõttu, lõpetamist ega isegi üldarvu. Lõpuks ka muutusest, mis kõige enam mõjutasid struktuurinühkeid tegevustoetuse jaotamisel. Eelarvekomisjon ja nõukogu aktsepteerisid radikaalset muudatust akadeemiliste üksuste vastastikuse õppetöö kajastamisel eelarves. Alates 2013. aastast ei ole teaduskondadel ja kolledžitel enam vaja muretseda teistelt saadud ainepunktide pärast, sest eelarves läheb arvesse ehk hüvitatakse vaid teistele tehtud töö. See muutus nõudis sisuliselt kahe miljoni euro ümberjaotamist ning põhjustas eelarve kinnitamise lõppfaasis enim pingeid. Õnneks näitas ülikool kompromisside leidmiseks piisavalt sisemist ühtsust. Lohutuseks võin öelda, et tegu oli siiski ühekordse pingeaikaga, edasine eelarvestamine saab juba lähtuda uuel muutunud baasilt. ¹

Millega ravitakse Eesti lapsi?

TÜ kliinikumi apteegis proviisorina töötav Jana Lass uuris värskelt kaitstud väitekirjas seda, milliste ravimitega puutuvad kokku Eesti lapsed ja vastsündinud. Ehkki meie ravimikasutuse määr laste puhul sarnaneb teistele riikidele, kutsub autor üles uurima ravimites olevaid abiaineid.

Sven Paulus
sven.paulus@ut.ee

Kas uurimuse eesmärk oli kaardistada need ravimid, millega lapsed kokku puutuvad?

Vaatasime neid ravimeid, mida vastsündinuile kahes Eesti haiglas määrati. Aluseks olid kuue kuu andmed TÜ kliinikumi vastsündinute osakonnas ja Tallinna lastehaiglas väljakirjutatud ravimite kohta. Valimis olid vastsündinud ehk kuni 28-päevased lapsed. Panime kõik neile määratud ravimid kirja ja vaatasime täpsemalt, mida ütleb ravimiomaduste kokkuvõte. On teada, et väga suurt osa ravimeid pole laste puhul uuritud ja seega kasutatakse neid ilma ametliku näidustusega (*off-label*). Varasematest uuringutest on teada, et mida väiksem laps, seda suurema tõenäosusega pole seda ravimit lastel kliiniliselt uuritud ja seetõttu huvitasid meid eriti vastsündinud. Kokku oli selle aja jooksul haiglas 490 vastsündinut ja nendest 348 last said mõnda ravimit. Vitamiinipreparaatide andmist me uuringus ei vaadanud. Need vastsündinud said 105 eri toimeainet sisaldavat ning 115 eri ravimipreparaati, mida oli piisavalt palju. Leidsime, et see ravimikasutuse määr on teiste riikidega väga sarnane.

Keskmiselt kolmandik ravimitest, mida lastel kasutatakse, on ametlikult näidustamata.

Millised olid kokkuvõttes nelja uurimuse peamised tulemused?

Eesmärk oli uurida laste ravimikasutuse eri aspekte ja kitsaskohi, millele tulevikus suuremat tähelepanu pöörata. Vastsündinute ravimikasutuse puhul vaatasime, kui palju on kasutatud ravimeid, mida pole ametlikult uuritud ja kas see number on suurem kui vanemate laste puhul. Selleks tegime eraldi uuringu, kus vaatasime aastal 2007 kõigile Eesti lastele väljakirjutatud retseptiravimite kasutust. Seal oli 500 000 retsepti ja 851 eri ravimit. Jälgisin ka ravimiomaduste kokkuvõtteid, et kas on midagi öeldud ravimi lastel kasutamise kohta. Tähtsin teada, kui suur osa nendest ravimitest on ametlikult näidustatud ja kui suur osa mitte. Uuringus ilmnas, et lastele ambulatoorselt või haiglaväliselt kirjutatud retseptidest oli 30% ravimitele, mis polnud ametlikult lastele näidustatud. See number on meil sarnane teiste riikidega. Viimase kümne aasta jooksul on hästi palju räägitud probleemist, et lastel kasutatakse ametlikult näidustamata ravimeid. Keskmiselt 1/3 ravimitest, mida lastel kasutatakse, on ametlikult näidustamata. See pole mingi skandaalne uudis, seda teatakse pikka aega ja sellega on kümnendi jooksul asutud põhjalikult tegelema nii Euroopas kui ka Ameerikas. Ka TÜ-s on praegu pooleli kaks doktoritööd, mis keskenduvad laste ravimikasutuse uurimisele.

Milliseid tagajärgi võib kaasa

tuua see, kui kolmandik ravimitest pole näidustatud? Kas siin võivad tekkida tüsistused?

Tüsistused või kõrvaltoimed on kõigil ravimitel. Probleem ametliku näidustusega ravimite puhul on see, et kui neid pole kliinilistes uuringutes testitud, siis on kogu info lastel kasutamise kohta enamasti ekspertide hinnangute põhjal, mis võivad teataval määral erineda. Kui meil pole ametliku ravimiinfo kokkuvõttes lastele manustamiseks mõeldud ravimiannust, siis on annused tihti kirjas eri käsiraamatutes ja need pole alati ühesugused. See paneb mitteametlik näidustus kogu vastutuse raviarstile, kes peab välja mõtlema, kas konkreetne ravim ja annus on sellele lapsele õiged. Tihti on selliste ravimite määramine legaalne tegevus, lihtsalt lapsevanemaid tuleb informeerida, et ei tekiks ootamatusi või üllatusi, kui vanem avastab, et ravim pole lapsele infolehe järgi ametlikult lubatud. Tänapäeval on see tihti ka ainus võimalus kasutada lapse ravimiseks ravimit, mis pole ametlikult näidustatud.

Millised on väitekirjas sõnastatud kitsaskohad?

Uuringust tuli välja, et mida väiksem on laps, seda väiksema tõenäosusega on ravimi kohta ametlikku ravimiinfot. Lastel ravimiuuringuid on tänapäeval nii vähe seepärast, et lastel on ravimeid keerulisem uurida kui täiskasvanuil. Seni on valitsenud arvamus, et ravimite testimine lastel on ebaeetiline. Kuid viima-

sel aastakümnel on palju küsitud, kas on ebaeetilisem teha korralik ravimiuuring, kus lapsel jälgitakse ravimi toimet või jätkata suure hulga laste kaasamist personaalsetesse ravimiuuringutesse iga päev, kuna arst tegelikult ju ei oma infot suurte kliiniliste uuringute kohta. Probleem on selles, et väiksed lapsed ise ei saa anda uuringus osalemiseks nõusolekut ja selle peab andma lapsevanem. Palju on arutatud ka vereproovide võtmise üle, et kas on eetiline võtta lapselt uuringu jaoks verd.

Miiks mõni ravim pole ametlikult lastele näidustatud? 31% ravimitest, mis pole näidustatud, on tegelikult 29% puhul kirjas, et puudub lihtsalt piisav info. Sageli on päris palju informatsiooni teatud ravimite kohta eri andmebaasides, aga see pole jõudnud ravimiomaduste kokkuvõttesse ehk ametlikku infosse. Proovisime ka selgitada, et kõigi ravimite puhul pole üldse oluline hakata neid lastele andma uurimise eesmärgil. Pigem tuleks korraldada süsteem, et maailmas konkreetse ravimi kohta olev teave kokku võetaks ja see jõuaks ravimi infolehele.

Doktoritöös on samuti välja toodud antibiootikumide uuring.

See oli lihtsalt kahe riigi retseptiravimite andmebaasil põhinev uuring. Meil olid kõigi Eesti ja Rootsi laste retseptid, mis olid välja ostetud. 2007. aastal kirjutati Eesti lastele täpselt poole rohkem antibiootikume tuhande lapse kohta kui Rootsi lastele. Mis on selle põhjus? Meie uurimismeetodiga ei saanud sellele küsimusele vastata. On palju eri aspekte, näiteks ravijuhised, aga nendest ei pea arstid alati kinni. Kui ravijuhis ütleb,

et teatud haiguse puhul ei ole enamasti antibiootikumi vaja, siis selle määramine pole alati ravijuhise väga hea järgimine. Ka on rõhutatud, et kõiki asjaosalisi on vaja päris palju koolitada, nii arste kui ka lapsevanemaid. Peale selle selgus, et antibiootikumide valik kahes riigis on üsna erinev ja Eestis on pigem uuemad, laiema toimespektriga antibiootikumid ning Rootsis kasutatakse väga palju tavalist penitsilliini. See tuleneb sellest, et neil lihtsalt soovivatatakse penitsilliini.

Üks väitekirja artikkel puudutas ravimites leiduvaid abiaid.

See on praegu kuum teema, sest seni on vähe uuritud, kui palju puutuvad vastsündinud kokku ravimites olevate abiainetega. Üldiselt on peaaegu kõikides ravimites abiaid ja nende kasutamisel on kindlad eesmärgid. Kuni viimase ajani on neid peetud toimetuks, kuigi paljudel abiainetel on toime ja ka kõrvaltoime, mida seni on uuritud põhiliselt täiskasvanutel. Aga täiskasvanule ohutu abiaine ei pruugi seda olla vastsündinule. Aegade jooksul on välja toodud kaheksa peamist abiainet, mis võivad olla vastsündinuile ohtlikud. Apteekrina töötades aga näen, et neid on palju rohkem. Seega tekkiski mõte uurida, kui palju on meil üldse vastsündinute ravimites abiaid ja mida ütleb nende kohta kirjandus. Leidsime, et 107-s uuritud ravimis oli 123 erinevat abiainet. Ja 87% ravimitest, mida vastsündinud said, sisaldas vähemalt üht abiainet. Mõningaid nendest potentsiaalselt ohtlikest abiainetest peaks suure tähelepanuga uurima ja küsima, kas on mõistlik, et need

2007. aastal kirjutati Eesti lastele täpselt poole rohkem antibiootikume tuhande lapse kohta kui Rootsi lastel.

on lasteravimites. Praegu on suur surve võtta teatud abiained ravimitest ja kosmeetikavahenditest välja. Siin on näiteks parabeenid, mille kosmeetikafirmad on oma toodetest välja võtnud. Samas paljud abiained pole tuvastatud, näiteks on abiainena kirjas apelsiniaroom. Tekib küsimus, kas see on looduslik apelsiniõli või keemiline aine, mis koosneb kümnekonnast abiaimest? Seda infot pole kuskilt saada. Meditsiiniga seotud inimesed aga võiksid teada, mis tegelikult ravimis on. Eriti vastsündinute puhul, kes on kõige enam tundlikud.

Mida võiks üks lapsevanem teada laste ravimitega seoses?

Ta võiks saada aru lapsi ravivate inimeste ülemaailmsest muudatusest. Mõista, et täiskasvanutega võrreldes on lapsi ravida palju raskem, sest infot on selle kohta vähem. Elementaarne suhtumine, et laps ei tohi osaleda ravimiuuringus pole ka alati 100% õige ning on üks põhjuseid, mis on pidurdanud lastel ravimite uurimist. Teine on see, et arstidel on laste õigeks ravimiseks rohkem infot. Kui lapsele kirjutatakse ravim, kus infolehel pole kirjas, et seda võib lastel kasutada, ei tähenda, et keegi on teinud vea. Enamasti on tegu olukorraga, kus muud varianti pole ja sellega on kursis ka arstid, kes ravimi välja kirjutavad. Eelkõige tuleb saavutada oma arstiga usalduslik läbisaamine. ☺

Punk massidesse ehk «Idioot» Ugala laval

Viljandi kultuuriakadeemia teatritudengite diplomilavastus «Idoot» rõhutab vajadust vaadata ümbritsevat lapseliku pilguga, seda eriti praeguses infomürrast küllastunud maailmas. Ehkki inimlikud pürgimused ja kannatused pole ajaloo vältel suurt muutunud, on vahel hea väisata nende tabamiseks teatrit.

Anu Sildnik

TÜ eesti viipekeelee tõlke 2. aasta üliõpilane, Tartu üliõpilasteatri liige

Ajast, mil gümnaasiumis käisin ja öösel enne kontrolltööd «Idioodi» viimaseid lehekülgi lugesin, on raamatust meelde jäänud ühiskonnakriitilisus ning elu tumedus ja raskus. Dostojevski tundus natuke hirmutav kirjanik. Ma ei mõistnud, miks kõik Mõškinit armastasid kuni eelmisel kevadel sattusin vaatama Rainer Sarneti filmi «Idioot».

Tunnistan, et juba enne filmi vaatamist olid mul suured eelarvamused. Südametundsin aga patriootlikku sündi, kuna tegu

oli ikkagi Eesti filmi ja pealegi kirjandusklassika ekraniseeringuga. Kaader kaadri haaval avanes uskumatu maailm. Näitlejate mäng ja visuaalselt kaunid kaadrid olid nõnda erakordsed, et eelarvamused kadusid koos hirmuga. Positiivne elamus andis julguse minna vaatama, kuidas «Idioot» ka teatrilaval välja näeb.

Salajane vanainimene minus ootas enne etendusele minemist pisut kostüümi- ja nutudraamat, kuid siingi veeti vaatajaid ninapidi. Kui film oli *rock'n'roll*, siis lavastus oli täielik punk. Dostojevski tekst oli noorusliku entusiasmiga uuele elule puhutud. Lava ainsateks seinteks olid publik ning laest alla rippuvad läbipaistvad lina, mis andsid näitlejatele vabaduse liikumiseks ja samas salajaseks kohaloluks publiku silme all.

Võiks uskuda, et tegu on eelmiste sajandite probleemidega, mis tänapäeva ei puuduta. Ometi on asi vastupidi. Ajad muutuvad, aga inimeste olemus mitte. Ikka kiputakse kultuurilistesse ja ühiskonnast tulenevatesse dogmadesse ära kaduma. Selles pole midagi halba, kui seejuures teised ei kannata. Teisest küljest jääda antud rolli kinni, unustades mõnikord ära elu põhiväärtused. Kaob võime näha asju siiralt ja lihtsalt ning tõde välja öelda. Kui keegi on aus, tundub see

isegi mõneti hirmutav.

Vürst Mõškinini sattumine Peterburgi mõjus raamatuga võrreldes kevadise tuulepuhanguna. Siirus ja ausus, millega ta oma lähedasi kohtles, võitis kõigi armastuse. Intrigide ja skandaalide keskel tundus ta olevat ainus, kes suutis näha olukorda objektiivselt.

Nastasja Filippovna ütles väga tabavalt Mõškinile: «Sa oled ju täitsa laps, sulle on lapsehoidjat vaja». Sellega sai selgeks mehe edasine roll, talle anti andeks kõik, mis ta tegi. Kuni temast sai teistega sarnaselt toimiv inimene. Laveerides naiste vahel ning korraldades ise intriige. Selline peeglissee vaatamine kulaks ära igapähele.

Lavastuse juures meeldis see, et koos tudengitega olid laval Ugala staažikad näitlejad. Nende koosmäng tekitas palju mõnusaid paralleele. Ühest küljest täiendasid noored ja vanad teineteist, teisalt olid just vanemad näitlejad need, kes kiskusid noori mässumeelsusest tagasi, tuletades meelde aegu, kus eksisteerisid kombed ja seda, kuidas vanemaid peab austama.

Reaalses elus on samamoodi, vanemad inimesed on need, kes hoiavad noori eksiteelte sattumast. Mõnikord ei pruugi muidugi nende soovid ja tahtmised õiged olla. Ka lavastuses juhtus, et vanemad olid paljude probleemide algataja-

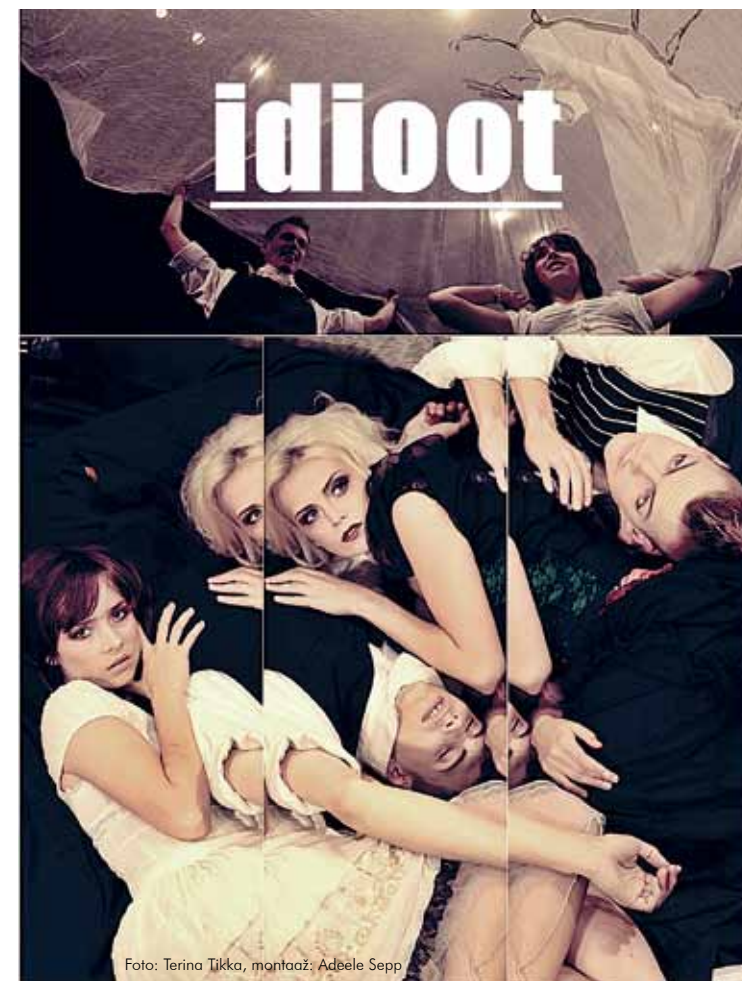
teks. Eriti eredalt jäi meelde Vilma Luige kindraliproua roll, millega ta teenis nii mõnegi naerupahvaku. Muidugi ka Tarvo Vridolini Lebedev, kes jooksis kutsikana kaasa sellega, kellest näis rohkem kasu saavat.

Vürst Mõškin Rait Öunapuu kehastuses tundus täieliku lill-lapsena, kes tegi seda, mis pähe tuli. Tagajärgede eest ei pidanud ta vastutama, sest tema olemus oli juba selline, kellele mitte keegi ei taha liiga teha.

Muidugi mõtles Kristian Põldma mängitud Rogožin ilmselt teisti, nähes just Mõškinit põhilise konkurendina Nastassja Filippovna südamele. Rogožin oma ohtliku pahapoiis karakteri ja punkarliku välimusega pani korduvalt saalis istuvad neiu naeru kihistama. Põldma Rogožin oli kohati päris hirmus: asi oli naerust kaugel, kui ta noa välkudes Mõškinini kõri kallale kippus. Ometi sujus nende omavaheline sõprus hästi, olenemata sellest, et mängus oli ka saatuslik naine Nastassja Filippovna.

Adeele Sepast *femme fatale*'na saaks eraldi peatüki kirjutada. Siinkohal pole põhjust imestada, miks kogu mäng tema ümber käis. Rollilahendus oli põnev: mängida naist, kes ta teiste arvates pidi olema, kuid kes on teisalt oma õiguste eest võitlev mässaja, kes lisaks üritab uuesti leida usku inimeste headusesse. Mängleva kergusega lahendas ta pealesunitud abielu küsimuse, võttes Mõškinini oraakliks: «Nagu tema ütleb, nii jääb!».

Katrin Kalma teenijanna roll oli esimesest pildist alates kohalolev ja usutav ning kestis kuni lavastuse lõpuni. Tema rongis liikumine andis sellise nefekti, et meelest läks isegi see, et tegu oli tühja lavaga. Kogu lavastuse vältel oli just tema

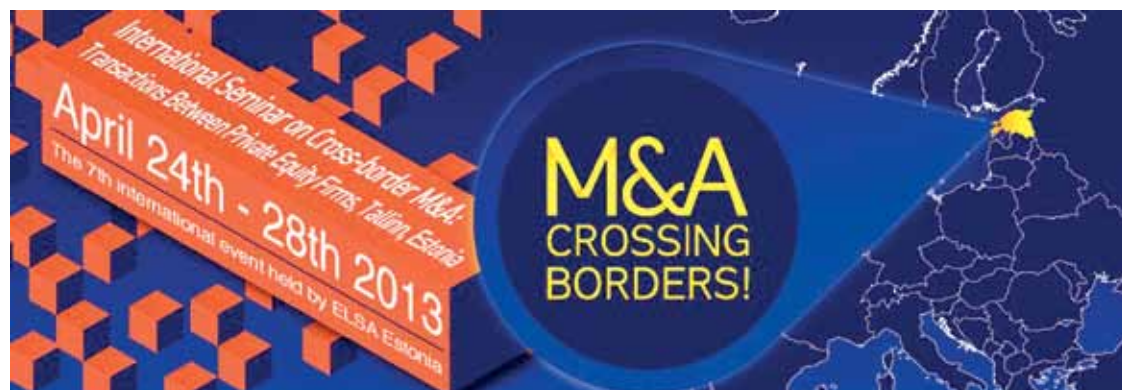
vaikiv ja salapärane ringiliikumine ühenduslülis vahelduvate piltide ja näitlejate vahel.

Kasutatud valgus ja heli töötasid mitmeski kohas väga võimsalt. Eredalt on meele kajaefekt, samuti jäi valguse mõjul matusetseenis paar südamelööki vahele, pisarad ei olnud kaugel. Näiteks anti punase valgusega tõetruult edasi näiteks Rogožini veretöö.

Dramaturg Tõnis Parksepa ja lavastaja Vallo Kirsi koostöös valminud teatritükk oli niivõrd sujuv, et kordagi ei tekkinud tahtmist kella vaadata. Võib tekkida küsimus, miks noor lavastaja Vallo Kirs lavastas just «Idioodi», tegu

on ometi raske materjaliga. Lavastust näinuna on see minu meelest vägagi õigustatud. Gümnaasiumiajast meelde jäänud tume ja raske mulje Dostojevskist sai ümber lükatud. Just nooruslik ning uuenuduslik nägemus tekitas vägagi selge arusaama, et lapselikkus ja ausus on endiselt ühiskonnas taunitud. Lavastus tõestas minu meelest veenvalt, et sel kevadel Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia lõpetavad noored näitlejad on suure lava jaoks igati küpsed. ①

Järgmised «Idioodi» etendused Ugala teatris: 1. ja 16. veebruaril ning 2. ja 30. märtsil.

Juuratudengid soovivad rohkem elulisi teadmisi

Euroopa juuratudengite ühenduse Eesti organisatsioon (ELSA Estonia) korraldab 24.–28. aprillini Tallinnas rahvusvahelise seminari, mille alateema on piiriülesed ettevõtete ühinemised ja ülevõtmised. Seda maailmaturul järjest olulisemaks muutuvat valdkonda aga Baltimaade ülikoolides õigusteaduse vaatenurgast veel väga põhjalikult õppida ei saa.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Seminari peakorraldaja, TÜ õigusteaduse magistrant Mirjam Vichmann ütles, et tegu on väga mitmekesise valdkonnaga, mis võib puudutada väga paljude riikide õigusakte. «Seminari peateema on «Cross-border M&A», mis tähendab tehinguid eri riikide ettevõtete vahel, mille tulemusena ettevõtted saavad omavahel ühineda või jaguneda. Nende tehingute ettevalmistamise ja läbiviimise juures mängivad väga suurt rolli ka kultuuride erinevused.»

Seminarile on kutsutud esinema mitmed oma valdkonna eksperdid, kes iga päev tegelevad just selliste õiguslike tehingutega. Näiteks rahvusvahelise advokaadibüroo CMS-i Peterburi osakonna vanem-

partner John Hammond ning Mihail Morozov Peterburi riiklikust majanduse ja rahanduse ülikoolist, kellest viimane räägibki lähemalt kultuuride üleselt suhtlusest ja läbirääkimiste korraldamisest.

TEOORIAT JA PRAKTIKAT VIIS PÄEVA TÄIS

«Kui näiteks Eesti ja Leedu firmad kohtuvad, räägitakse tõenäoliselt vene või inglise keeles, kui Soome ja Eesti firmad, siis ilmselt inglise või soome keeles. Kui mõlema poole jaoks on aga tegu võõrkeelega, on juba üsna lihtne üksteisest valesti aru saada või mõõda rääkida,» tõi näite seminari üks korraldaja, TÜ õigusteaduse 3. aasta üliõpilane Rainer Ratnik.

Ratniku sõnul annab läbirääkimistel suure eelise see, kui juba eelnevalt on teada, mis vastuolud

võivad tekkida ja kuidas neid eos lahendada. Ka aprillikuus toimuv viiepäevane seminaril püütakse teooriat võimalikult palju seostada praktikaga.

«Esimesed esinejad on õppejõud, kes käsitlevad rohkem õiguslikke küsimusi, seminari lõpupäevadele on planeeritud järjest rohkem praktilist osa, et vältida ainult paberilehtedelt õppimist,» kinnitas Vichmann. Kogu seminari raames töötatakse seega teoreetilised teadmised läbi praktiliste ülesannete käigus, mille osakaal seminaril järjest suureneb.

Kuna osalejaid oodatakse palju riikidest, on eesmärk korraldada lõpupäevadel teiste praktiliste ülesannete kõrval ka mitu suurt matkemodelleerimismängu, kus mängida läbi kahe ettevõtte ühinemine ja kasutada võimalikult

palju õpitut teadmisi.

Korraldajate jaoks on põnevaim näha seda, kuidas eri kultuuridest pärit osalejad lõpuks ühiste eesmärkide nimel tööle hakkavad ja kas keelelistest ja lähenemis-erinevustest hoolimata kujunevad neist terviklikud tiimid.

«Võib-olla on raske mõista, kuidas see kõik meie igapäevaelu puutub, aga suur osa maailmast, kus elame, püsib vabal turumajandusel – ettevõtete ühinemised ja ülevõtmised on seega suur ja oluline teema, mida peavad tundma ka Eesti juristid,» seletas Ratnik ja lisas, et juba tudengina oleks kasulik end selle teemaga kurssi viia.

Eesti seisukohalt on ettevõtete piiriülesed ühinemised ettevõtetes üks perspektiivikamaid teemasid. Näiteks sõlmis 2000. aastal Tartus loodud IT-ettevõtte Webmedia aastate jooksul mitmeid rahvusvahelisi partnerlepinguid ning ostis 2011. aasta maikuus Soome tarkvarafirma CCC Corporationi.

Selle firma (uue nimega Nortal) Eesti omanikud on saanud Baltikumi suurimaks ning Põhjamaade kiiremini kasvavaks tarkvaraarendusega tegelevaks ettevõtteks, mis pakub n-ö rätsepatööna tehtud tarkvaralahendusi klientidele Põhjamaades, Baltikumis, Venemaal, Pärsia lahe riikides, Aafrikas ja mujal.

«Eesti ettevõtte, mis muutub ühel hetkel rahvusvaheliseks ja annab tööd paljudele, võibki olla Eesti Nokia, mida oleme otsinud. Selliseid edukaid näiteid võiks tulevikus palju rohkem olla,» tõi Ratnik välja.

Otseselt puudutavad ettevõtete vahelised tehingud ka kõiki tarbijaid, sest just nende tehingute efektiivsus võib mõjutada kaupade ja teenuste hindu. Kui läbirääki-

mised lähevad kiiresti ja väikeste kuludega, püsivad ka hinnad madalamal, keerulised ja pikaajalised äritehingud aga tõstavad hindu, sest ettevõtete eesmärk on hoida tulud ja kulud tasakaalus, võimalusel aga tekitada pigem kasumit.

M&A PARANDAKS EESTI KONKURENTSIVÕIMET

Vichmanni sõnul eeldavad edukad ja tarbijatele kasulikud ühinemised ja ülevõtmistehingud sellel alal pädevaid juriste. Eestis puudutatakse teemat põhjalikumalt küll majandusteaduses, aga õigusteaduse erialal räägitakse ühinemistest pigem teiste ainete raames.

«Kiirete ja efektiivsete ühinemistehingute juures on väga oluline ka juristide oskus, sest nende töö mängib teiste tehingutes osalevate kutseesindajate kõrval sama suurt rolli. Meie juristid õpivad seda aga kas välisülikoolides või alles praktika käigus, kui nad on ülikooli juba lõpetanud ja kuskil töötavad,» rääkis Vichmann.

Vichmann ütles, et kahjuks ei osata seesuguste äritehingute olulisust veel täielikult tajuda, sel teemal on Eestis välja antud vaid kolm erialast raamatut. «Meie eesmärk on tuua seminari abiga antud valdkonna põhjalikum käsitus ka õigusteaduse üliõpilasteni. Eesti juristkonna seas on palju maailmatasetel tippspetsialiste, kuid kahjuks ei jõua nende teadmised tudengiteni. Kui neile tuua aga ka välisriikide spetsialistide teadmised, siis on kogu teema tudengite jaoks seda arendavam ja paeluvam.»

Seminari korraldamisega Tallinnas loodavad üliõpilased pakkuda vajalikku infot nii juuratudengitele kui ka teistele asjast huvitatutele. Muidugi võiks seda õppida ka Oxfordi ja Berkeley ülikoolis, aga miks mitte

rohujuuretasandil Eestis, et saada üldse aimu, millega tegu, küsivad korraldajad retooriliselt.

«Oleks hea, kui ka meie ülikoolides oleks rohkem kas või valikaineid, mis võimaldaks inimestel oma teadmisi ka praktikas läbi mängida. Kõlab küll ameerikalikult, aga samas just seal ongi kõige tugevamad ülikoolid, järelikult toimib selline praktika väga hästi,» rääkis Ratnik.

Ettevõtete ühinemise ja ülevõtmise teemaline seminar on oma vallas esimene tudengitele suunatud õigusteaduslik seminar Põhja-Euroopas. Sarnasel teemal korraldatakse suvekoole ka Türgis, kuid need käsitlevad üldisemaid õigusteaduslikke küsimusi ega sisalda sellises mahus praktikat.

«Kõige vingem tulemus oleks see, kui hakkaksime sellist seminari korraldama igal aastal ja ka meie ülikoolid hakkaksid selles vallas teadmisi jagama. Nii võiks Eestist saada Ida- ja Põhja-Euroopa keskus, kuhu tulla õppima. Selles mõttes oleme juba teistest Balti riikidest ees, aga on aeg mõelda laiemalt: me võistleme terve Põhja-Euroopaga,» tähendas Ratnik. ¹

«CROSS-BORDER M&A»

Toimub 24.–28. aprillini Tallinnas. Registreerimine 1.–17. veebruarini, osalejad selguvad 1. märtsiks. Oodatud on juura- ja majandustudengid, ettevõtlusega tegelevad inimesed ja teised huvilised. Rohkem infot seminari kodulehel seminar2013.eu ja Facebookis www.facebook.com/pages/MA-Crossing-Borders/.

Esimese eestlasena Phuketi saarel turismi õppimas

«Sa sõidad Taisse. Puhkama, jah?»

«Ei, ma lähen üheks semestriks õppima Prince of Songkla ülikooli, mis asub Phuketi saarel.»

«Misasja? Phuketi saarele ja ülikooli? Kas seal saab üldse õppida ka või?»

Selline on olnud tavapärane reageering, kui olen öelnud, et lähen Taisse õppima.

Helery Homutov

TÜ Pärnu kolledži turismitudeng

Sawadee kha! (tere tai keeles) ehk tervitusi naeratus-temaalt Taist! Õpin Tartu ülikooli Pärnu kolledžis viimasel kursusel turismi- ja hotelliettevõtlust ning spetsialiseerun sihtkoha

juhtimisele ja turundamisele. 2012. aasta septembris otsustasin sõita sügissemestriks Tai kuningriiki Phuketi saarele, et täiendada end välismaal õppimise kogemuse võrra ning avardada silmaringi ühes maailma populaarseimas turismisihtkohas.

Tudengite välismaale õppima

minek on muutunud õpingute tavapäraseks osaks ning seda toetavaid programme on mitmeid. Mina soovisin õppida ülikoolis, kus on ingliskeelne õppekava ning välisüliõpilaste jaoks head õppimisvõimalused ja -tingimused.

Leidsin Asia Exchange'i õppeprogrammi, mis vahendab üliõpilasi eri kõrgkoolidesse Aasias. Mulle pakkus huvi Phuketi saarel asuv Prince of Songkla ülikool, kus on eraldi turismi- ja hotellimajanduse teaduskond. Huvi õppekavas olevate ainete vastu ning teadmiste, et tegemist on õppekvaliteedi ja -tulemuste põhjal Tai kuningriigi ülikoolide paremiku kuuluva kõrgkooliga, andsid mulle julguse võtta vastu selline otsus.

Asia Exchange'i õppeprogramm ei ole Eestis kuigi tuntud. Teadsin, et olen esimene eestlane, kes läheb Phuketi saarele õppima. Nii ei olnud mul kellegagi õppekogemusi vahetada ning minu eelnev teadmistepagas Tai kultuuri ja elu-olu kohta oli üsnagi kasin, koosnedes reisi-teatmikest ja Tais käinud või seal elanud eestlaste arvamustest. Loomulikult olin kuulnud jutte sealse elu odavusest, lõbutsemisvõimalustest jne. Nii mõnedki inimesed, kellele oma õppeplaanidest rääkisin, suhtusid minu ettevõtmisesse eelarvamusega. Kuna Taid tuntakse kui populaarset puhkusepaika, siis küllap arvati, et troopiline kliima ja soe ookeanivesi varjutavad minu õppeplaanid üsna ruttu.

Võimalik, et minus tekkis isegi mingisugune trots ning tahtsin näidata, et on olemas keegi, kes ei lähe Phuketi saarele ainult lõbutsema ja puhkama, vaid siiski õppima. Nii suundusin sügisest Eestist suvisele Phuketi saarele

ja alustasin oma õpinguid 1. oktoobril 2012 Prince of Songkla ülikoolis.

Kõige suurem muutus seisnes kliimaga harjumises, sest minu igapäevaelu hakkas soojendama stabiilne +30 kraadi. Siiski suutsin sellega suhteliselt ruttu kohaneda, kuid veidike pikemat harjumist nõudis kohalik toit. Mulle meeldib aeg-ajalt võrrelda toitu süüa, kuid Tai köök suutis mind oma toitudega alguses siiski veidi ära kõrvetada. Mida aeg edasi, seda rohkem ma teravate maitsetega harjusin ning oskasin liiga võrrelda ja lemmikute vahel valida.

Tai kultuuris ei ole kombeks kodus süüa teha ning toitu ostetakse tavaliselt tänaval asuvatest söögikohtadest. Paljudes Tai kodudes ei olegi kööki ja kui on, siis pigem moe pärast ja seisab kasutamata. Tais ei kasuta söömisel nuga, vaid lusikat ja kahvlit, mis nõudis samuti harjumist.

Kui peaksin võrdlema Pärnu kolledžit ja Prince of Songkla ülikooli, siis kõige silmatorkavam erinevus on kindlasti kohustuslik koolivorm. Tüdrukutel on selleks valge pluus ja must seelik ning poistel valge triiksärk ning pikad mustad püksid. Koolivormi juurde kuulusid ka ülikooli logoga aksessuaarid: tüdrukutel hõbedased nõõbid, rinnaäärk ning vöö, mida ehib ülikooli märgiga pannal, poistel aga lips, vöö ning lipsunõel. Minule meeldis koolivorm väga, sest see oli mugav, tekitas ühtekuuluvustunde ning välistas igahommikuse dilemma, mida selga panna.

Tai kultuuris on õpetajad väga austatud ning neisse tuleb suhtuda suure lugupidamisega. Mõned õppejõud ei luba loenguruumi siseneda kui oled hilinenud üle

viie minuti. Seda reeglit tutvustatakse õpilastele esimeses loengus ning tehakse sealjuures kiiresti selgeks, et reegel on pindumatu. Kui Eestis on loengud enamasti vabatahtlikud ja praktikumid kohustuslikud, siis Tais kehtis igas õppeaines 80% kohaloleku nõue.

Loengud kestsid tavapäraselt kaks tundi.

Prince of Songkla ülikoolis on valdavalt Tai päritolu õpetajad, kuid eri keeli õpetavad välismaalt (peamiselt Inglismaalt või Hispaaniast) pärit pedagoogid.

Enne iga eksamit tuli kõigepealt eksamiruumi seinal olevast nimekirjast oma nimi üles leida ning kõrvalolev number meelde jätta. Nimelt olid lauad klassiruumis nummerdatud ning eksamit lubati sooritada vaid enda nimele vastava numbriga koolipingi taga. Eksamid kestsid enamasti 2–3 tundi. Eksamil oli lubatud ilmuda vaid koolivormis ning see tähendas, et isegi kampsunit ega jakki ei lubatud peale panna. Väidetavalt vähendati sel moel spikerdamisvõimalusi.

Õppeainete omandamisel oli väga suur rõhk praktilal ning see mulle meeldis. Näiteks loengukursuse «Tour Operations Project» raames tuli teha päris ekskursioon. Klass jagati kahte rühma ning mõlemad rühmad said ülikoolilt selle korraldamiseks 20 000 bahti (u 500 eurot). Tudengite ülesanne oli korraldada kõik nii hästi, et kooli n-ö laenatud raha tagasi teenida. Nii ei saanud tekkida olukorda, kus õpilased kasutaksid raha lihtsalt ära ega tunneks selle ees mingit vastutust. Pigem tahtsid kõik rohkem panustada ning tööd teha, kuna miinusesse jäädes tuli kahjum endi taskust kinni maksta.

Iga rühma ülesanne oli valida

Tai kuninga sünnipäeval õnnesoove kirjutamas.

Fotod: 2x erakogu

iseseisvalt sihtkoht ning koostada päevaprogramm. Organiseerida tuli transport, vaba aja tegevus, toitlustus ning samuti müügitöö. See ei tundunud alguses sugugi kerge ülesanne, sest olles ise justkui turist võõral maal, tuli mul ühtäkki korraldada ringreis teistele turistidele. Õnneks suutsime ekskursiooni välja müüa ning kogemus oli väga positiivne ja meelde jääv. Valisime ekskursiooniks ühe ilusa saare nimega Koh Yao Noi, mis asub Phuket ümbruses, kus korraldasime jalgrattamatka ning õpetasime turistidele kohaliku koka abiga Tai toitude valmistamist.

Semestrit Taimaal jäävad mulle meenutama ilusad ja soojad naeratused, mis tõid igapäevaellu palju positiivsust. Mulle meeldib,

kui minu ümber on inimesed, kes naeratavad ja ma saan neile samaga vastata. Kahjuks on Eestis naeratus tihtipeale pingutatud emotsioon ega tule südamest.

Miks aga püsib taidel naeratus näol nii iseenesestmõistetavalt? Sel võib olla mitmeid põhjusi. Näiteks on nad sind nähes lihtsalt õnnelikud ja näitavad välja suhtlemisvalmidust. Häbelik naeratus ilmub nende näole siis, kui keelebarjääri tõttu ei saada aru või ei osata küsimusele vastata. Üsna tõenäoline võib aga olla, et nad on lihtsalt naerused ja rõõmsad oma päikselse ilusa looduse ja soodsa ilma üle. Muidugi võib jäädaagi vaidlema, et mis viga rõõmus olla, kui päike alati soojendab ning külma pärast ei pea muretsema. Pärast mõningat aega

Tais viibimist usun, et naeratus sõltub siiski inimesest endast.

Enamike välismaal õppinute kogemused on üldiselt positiivsed ja julgustavad. Neid sõnu kinnitan ka mina. Tais õppimine muutis mind iseseisvamaks ning innustas maailma edasi avastama. Põnevad õppeained, sõbralik ellusuhtumine ja Tai kultuuri eripära andsid mulle hindamatu kogemuse terveks eluks.

Semester või aasta välismaal on tõeliselt väärtuslik panus teadmistepagasisse ning annab kordumatu kogemuse terveks eluks!

Soovin kõikidele lugejatele rohkem naeratusi, mis neid rõõmsamaks muudaksid ning julgust katsetada uusi radu ja põnevaid võimalusi! ☺

Foto: Martin Sookael

Vabakonna särasilmne
eestvedaja **Urmo Kübar**

Usutavasti meenub sõpradele ja tuttavatele Urmo Kübara puhul esimesena tema alati särav pilk ning aval olek. Tartu ülikoolis ajakirjandust ning politoloogiat tudeerinud mees on viimased aastad hoogsalt vedanud kohalikku vabakonda ning lööb kaasa ka Rahvakogu tegemistes.

Sven Paulus
sven.paulus@ut.ee

Teises klassis otsustas Rakvere poiss Urmo saada spordiajakirjanikuks.

Loetud olümpiaraamatud andsid arusaama, et nii saab käia olümpiamängudel ning täita põnevate juttudega spordikülgi – 8-aastase meelest kõige huvitavamat osa ajalehtedest. Rakvere reaalgümnaasiumist on talle enim meelde jäänud kooliteatri ja koolilehe tegemine. Viimase idee sündis ja teostus Kübara ja paari sõbra eestvõtmisel. Tagantjärele vaadates ütleb ta, et need kogemused õpetasid, kuidas midagi algusest peale ise teha ja teisi kaasa haarata. Lisaks töötas nooruk suviti Virumaa Teataja reporterina.

Sellise pagasiga oli ta põhisihit pärast gümnaasiumi TÜ ajakirjandusosakond. Sisseastumisel päris üks komisjoni liige Kübaralt, mida plaanib noormees teha, kui teda vastu ei võeta. Pädevate vastuste andmiseks oli Urmo eelnevalt läbi töötanud aastajagu Postimehi ning võinuks hetkega öelda, kes on Austraalia peaminister. Niisugune küsimus lõi aga tummaks, sest kindlana oma valitud tee suhtes polnud ta alternatiivide peale mõelnudki.

Sarnaselt paljudele 1990. aastatel ajakirjandusosakonnas õppinutele sammus ka Kübar oma akadeemilist rada õppekavas ette nähtust kauem. Üheksa aastat ülikoolis jagunesid žurnalistika ja politoloogia vahel. Viimase magistritöö jäi kiire töötempo tõttu tegemata, ent mehe sõnul

Eesti kolmanda sektori eestkõnelejana on Urmo Kübar tihti oodatud esineja avalikel debattidel ning diskussioonidel.

Foto: Siim Männik

ongi ta elu kulgenud lainetena, kus tööelu vahetab välja õpingud ja vastupidi. Tudengina sai Urmo oma kirjutamiskirge rahuldada Priit Pulleritsu juhitud ajakirjas Favoriit, millele lisandus tööpost Eesti Päevalehes.

ÕPPETUNNID INIMESTELT

Ülikoolipäevist on talle lisaks koolitööle meelde jäänud vestlused õppejõududega ja õpingukaaslased, kellest mitmed on siiani parimate sõprade või kolleegide hulgas. Õppejõud näisid tihti värvikad kui raamatutegelased, keda tudengid vahel stiilist ja sümpaatiast sõltuvalt lahterdama kippusid. Urmo arvab, et igalt huvitavalt ja erakordselt inimeselt saab õppida: «Ei pea ju keskenduma sellele, mis sind häirib, vaid sellele, mida kõrva taha panna.» Nii näiteks muutusid õppejõud Sulev Uusi väärikus ning õpilaste hoidmine päriselt arusaadavaks ja

kalliks alles pärast ülikooli.

Akadeemilise poole pealt inspireerisid Eesti mittetulundusühingute ja sihtasutuste liidu (EMSL) tänast juhti enim Peeter Vihalemma loengud. Temast sai ka Kübara lõputöö juhendaja. Nagu paljud toonase osakonna tööl käivad tudengid, jõudis ka Kübar oma bakalaureusetööd kirjutama alles viimasel minutil. Kuigi juhendajal olid kõik õigused karkida ja nõuda, meenutab Kübar, kuidas Vihalemm selle asemel aeg-ajalt oma rahulikult moel mõne hea soovitus andis ning manitses, et tervist ei tohi ülikooli lõpetamise pärast ära rikkuda. Seegi oli üks õppetunde ning organisatsiooni juhina püüab ta mees pidada, et kui kaastöötajatelt häid tulemusi tahta, ei tohi neid närvi ajada. «Tuleb luua tingimused, kus nad saaksid parimal moel teha seda, mida nad kõige paremini oska-

vad,» lausub Kübar.

16-aastaselt ajakirjanduses alustanud Kübara unistus spordi-reporteri tööst asendus ülikooli mineku ajaks sooviga saada väga heaks ja mõjukaks sulesepaks. Selliseks, kelle paljastuste peale valitsused kukuvad. Õppides ja töötades tuli aga arusaam, et kirja pandud sõnal ongi suur jõud, see mõjutab paljude inimeste elu ja paneb kirjutajale suure vastutuse. Lahtimõtestamist vajas küsimus, kuidas olla ajakirjanik, kes aitab inimestel nende ümber toimuvat paremini mõista ja tänu sellele paremini elada. «Jõudsin selleni, et äkki ma ajakirjanikuna ei suudagi seda,» ütleb Kübar.

Politoloogiaõpingutes omandatud teadmisi õnnestus Urmol praktikasse rakendada Res Publica ülesehitamisel. 2002–2005 partei organisatsioonisekretärina töötanud meest ei tõmmanud mõte poliitikuks saamisest.

Pigem huvitas sisekommunikatsiooni eest hoolitsenud Kübarat see, kuidas erakonna liikmed oleks tehtavaga kursis ja saaksid otsustamises osaleda. See andis ka praeguseks tööks vajaliku arusaama erakondade toimimisest ja demokraatia keerukusest: «Idealis tahavad ju kõik asju paremaks muuta, kuid vist paratamatult tõmbab poliitika ligi ka neid, kelle eesmärgid pole kõige üllamad.» Selgeks sai seegi, kui kergesti ja märkamatuult võib muutusi mittesooisvas süsteemis toimuda hoopis muutuste soovijate muutumine samasuguseks nagu süsteem ise.

SUKELDUDES VABAKONDA

Mõte end erakonnatöölt lahku-mise järel õpingutele pühendada läks aga vett vedama. Järgmisel päeval helises telefon ning too-

nane EMSL-i juht kutsus Kübara oma organisatsiooni tööle. Päeva-lehes muuhulgas kodanikuühiskonna lisa Foorum toimetanud ja sestpeale suurema osa ülikooli kodutöid vabaühenduste teemaga sidunud mees ohkas. «Igale teisele pakkumisele oleksin ei öelnud, aga EMSL-i puhul teadsin, et just seal ma töötada tahangi,» meenutab poolteist aastat hiljem organisatsiooni juhiks saanud Kübar.

Viimase seitsme aasta kestel on meie kodanikuühiskond Kübara meelest arenenud päris kiiresti. Kui uurin, kas mulluste sündmuste põhjal võib täheldada Eestis kodanikuaktiivsuse uut puhangut, muigab Urmo ja ütleb, et lauseid «lõpuks ometi toimunud ärkamisest» on ta kohanud igal aastal. «See näitabki, et aina uusi inimesi avastab enda jaoks vabakonnas toimuvat ja tuleb sellega kaasa,» märgib ta.

Kübar toob suurema murrangukohana välja hoopis esimesed «Teeme ära» talgud, kus rahvas kogunes esmalt prügi koristama ning jätkas aasta hiljem juba mõtetalgutega. Sedalaadi kogemus, kus tihtipeale üksteist mittetundvad inimesed tulevad kokku, et teha midagi koos ära oma kodukandi heaks, aitab sotsiaalset kapitali kahtlemata tugevdada. Ka tänase Rahvakogu puhul on lootused suunatud pikemale perspektiivile. Urmo usub, et osalejate pilk avardub tänu protsessi osalemisele. «See on mu peamine lootus, et me hakkame üksteist paremini mõistma, rohkem usaldama ja aru saama, et koos ongi parem tegutseda,» arvab vabakonna üks eestvedajaid. Sest kui inimesed üksteist usaldavad, on ka ühiskond tervem. Ja eriti hea on siis, kui usaldus põhineb mitte

naiivsel sinisilmsusel, vaid hoopis koostegemise kogemusel.

Praegustele tudengitele soovitab Kübar alati proovida, kui elu pakub eri võimalusi ning teadlikult otsida olukordi, kust võiks saada uusi kogemusi. «Mu kogemused ütlevad, et kuigi valiku hetkel võib olla palju teadmast ja see tundub pelutav, tasub julgelt esimene samm astuda ning kui asju mõistuse ja südamega teha, osutuvad need valikud ikka headeks ja kasulikeks,» räägib ta. Uusi kogemusi soovitab ta käia saamas ka välisülikoolides õppimisest ning tööelus nii avalikus sektoris, äriettevõtetes kui ka vabaühendustes erinevate ülesannete võtmisest. Tema hinnangul rikastavad kõik need üksteist ja pakuvad kogemusi, mida mujalt ei saa. **UT**

LIISA PAST – SÕBER JA ÕPINGUKAASLANE

Urmo on kaaslane, kellel on laul igaks elujuhtumiks. Tõesti igaks. Tema-ga koos ei olnud mingit probleemi õppida öö läbi eksamiks ja minna otse teadmistekontrollist piknikule esimest kevadist päikest tervitama. Täpselt sama hoogsalt ja sama kirega seisab Urmo ka asjade eest, mis talle korda lähevad, olgu selleks siis elukorraldus siin meie pisikeses Eestis, kodanikeühenduste kaasamine poliitikasse või populismi naeruvääristamine. Sealjuures on ta alati enda suhtes lõpuni ja piinlikult aus.

Ülikoolist teatrisse

Mis seos on kunagistel teatrikuulsustel Karl Kalkunil, Jaan Saulil, Margarita Voitesel, Aksel Oraval, Evald Hermakülal, praegustel näitlejatel Hannes Kaljujärvel, Jaan Rekkoril ja mitmel teiselgi Tartu ülikooliga?

Varje Sootak
varje.sootak@ut.ee

Üks ja ühene. Nad on mõne aasta ülikoolis õppinud või selle lõpetanud, käinud ülikooli näiteringis või Vanemuise stuudios ja leidnud oma kutsumuse laval. Näiteks populaarsest filmist «Siin me oleme» tuntud Karl Kalkun (1927–1990) on meenutustes pidanud õigusteaduskonnas õppimise aega üheks huvitavamaks, kuigi need olid keerulised sõjajärgsed aastad. Keeruline oli ka repertuaariga. Esitada tuli literatuurse tekstiga sotsialistlikku realismi, näpuga näitavat satiiri või ajastule vastuvõetavalt tõlgendatavat maailmaklassikat. Hoolimata sellest surus eneseväljendustahe peale ning tudengid leidsid koha ülikooli näiteringis, koorides, ansamblites või igaaastastel kunstilise isetegevuse ülevaatusel.

TALENDID LEIDSID TEE

Kui enne sõda lavastasid ja näitlesid tudengid enda lõbuks seltsides ja korporatsioonides, siis nõukogude ajal peeti «harmooniliselt arenenud inimese kujunemisel oluliseks esteetilist kasvatust, mille oluline komponent oli aktiivne osavõtt kunstilisest isetegevusest («Tartu Ülikooli ajalugu III», lk 349)». Isetegevust korraldas 1945 loodud ülikooli ametiühinguklubi.

Eesti Vabariigi ajal õpetasid

ülikooli õppejõud Paul Ariste, Johannes Semper, Gustav Suits jt Vanemuise stuudios. Sõjajärgsetel aastatel kujunes esialgu vastupidi: lavastajad ja näitlejad juhendasid ülikooli klubi ja isegi mõne teaduskonna näiteringi. Lavastamas käisid Ilmar Tammur, Udo Väljaots, Haim Drui, Ellen Kaarma, Ellen Liiger jt.

Juuratudeng Karl Kalkun läks ühe koolivenna kutsel näiteringi pisiosa kahte lauset ütlema ja sealt algas tema teatritee: Vanemuine tõmbas ja õigusteaduskonnana lõpetas ta mittestatsionaarselt. Näiteks osalesid tollal näiteringis veel hilisemad näitlejad Heino Raudsik (õigusteadus), Sirje Põldots-Raudsik (kehakultuur), Virve Meerits (õigusteadus), nukufilmirežissöör, operaator Kõpsi looja Heino Pars (arstiteaduskond), arstid Guido Arro, Nils Sakris jt. Mõned arstid jäid näitlemisele aastakümneid truuks, nagu Guido Arro ja Roman Tsurenkov, kes mängisid rahvateatris ja tervishoiutöötajate majas.

Nii ülikooli kui ka vabariiklikel isetegevuse ülevaatusel noppisid kõrgeid kohti soololauluga emeriitprofessor Hans Trass (bioloogia), estraadilauljaks saanud Kalmer Tennosaar (õigusteadus), matemaatikaprofessor Olaf Prints (1924–2006), füüsik Olev Saks jt. Näiteks 1952. aasta vabariikliku ülevaatusel kohtu märgiti, et soololauljal Trassil on hea häälematerjal ja et ta on ka

musikaalne, Tennosaar küündinud lausa professionaalsele tasemele. Tudengitest isetegevuslasi hinnati väga, sest Guido Arro on kirjutanud, kuidas ametiühing tegi näiteringile aktustel, pidudel, ja muudel üritustel esinemise eest preemiareisi Moskvasse.

Vaatamata kiidusõnadele leiab ülikoolilehe isetegevuse ülevaadetest ka märkusi, nagu näiteks, et tõsiseid raskusi esineb poliitilise satiiri ja humoreskide alal, esitatakse ideeliselt madalat satiiri. 1958. aastal heideti mõnele ette kuulsuste jäljendamist ning eriti ansamblite puhul üliõpilaste puudulikku maitset (laulud «Bella, bella donna» ja «Mul onn mägedes on»).

Vanemuise lavastaja Epp Kaidu on aga intervjuus meenutanud, kuidas teatris algasid üliõpilastega ühised arutelud juba 1947. aastast. Enamasti läinud vaidlused ikka poliitika peale, kus nad ei kartnud keda kuraditki. «Arutelud olid hästi ette valmistatud. Põhitöö tegi ära arstiteaduskonna üliõpilane Guido Arro. Kes rääkis kujundusest, kes osatäitmisest, kes tükist, jne. Saal oli meil rahvast täis, vahel oli isegi nii, et üks leer oli all saalis, teine rõdul.»

Mida mängiti? Udo Väljaotsa käe all toodi välja Aleksander Fadejevi «Noor kaardivägi», Molieri'i «Ebahaige» jt. Oli ka eesti autorite tükke. Esimene muusikalavastus oli 1957. aastal Imre Kálmáni operett

Näitemänguharrastajad Juhan Paadam (paremal), Miralda Laagus (Kangilaski) ja Thea Kuld 1960. aastate lõpus luuletusi lugemas.

Fotod: 2x TÜ ajaloo muuseum

«Montmartre'i kannike», kus peaosas bibliograafiaüliõpilane Margarita Lombak (Voites). Hiljem Vanemuise ja Estonia primadonnaks tõusnud koloratuur-sopran jättis Tartu ülikooli ning astus konservatooriumi dotsent Linda Sauli lauluklassi.

Linda Sauli noorem poeg Jaan, kes 1956 tuli füüsikat õppima, kirjutas aga vanematele, kui tugevasti tõmbab teda teater. «Mulle on see ääretult kallis, kõige kaunim lõhn on grimmi oma. Ja mõistke mind palun, ma ei saa praegu ilma selleta elada.»

Kahe aasta pärast sai temast konservatooriumi lavakunstikateedri esimese lennu üliõpilane, näitleja. Noorelt surnud populaarset näitlejat Jaan Sauli (1936–1966) võib näha 1959. aasta filmi «Vihmas ja päikeses» peaosas. Filmi sattusid teisedki Tartu ülikoolis õppinud, nagu näiteks arstiteaduskonnast Peeter Volmer («Perekond Männard»), kehakultuuriteaduskonnana lõpetanud hilisem Endla teatri näitleja Eha Sikk (Kard), («Juu-nikuupäevad», «Keskpäevane praam»). Kuigi need filmid ei

kuulu Eesti filmi kullafondi, on neil oma kultuurilooline väärtus. Küll aga kuulub meie filmiklassikasse «Libahunt» (1968), kus Marit mängis Vanemuise stuudios õppiv filoloogiatudeng Malle Klaassen ning Margust 1965 ülikooli geoloogiainsenerina lõpetanud Evald Hermaküla (1941–2000). Ülikooli astununa hakkas Hermaküla Tartu kultuurihooone näiteringis mängima, järgmisel aastal läks Vanemuise teatristuudiosse Kaarel Irdi käe alla. Ülikooli lõpetamise ajaks oli ta juba tuntud näitleja.

/.../ teie ei oska aimata, kui tugevasti tõmbab mind näitlemine, teater. Mulle on see ääretult kallis, kõige kaunim lõhn on grimmi oma. Ja mõistke mind palun, ma ei saa praegu ilma selleta elada. Ta on mulle vajalik. Vajan teda kui isa viulit, ema laulu, vanaema toidukeetmist.»

Füüsikatudengi Jaan Sauli kirjust vanematele 12. jaanuaril 1958 (raamatust «Unustamatu Jaan Saul»).

Kuldsete kuuekümnendate vaimne elavnemine tõi teatritegemisse vabamad tuuled: katsetati eri žanreid, lavastati rohkem Eesti noorte ja kaasaegsete välismaiste autorite loomingut.

VAIMSES TEATRIAJAS

1963 lavastas Ellen Liiger ajaloo-keeleteaduskonna näiteringiga eesti filoloogia üliõpilase Paul-Eerik Rummo esiknäidendi «Võõrad inimesed». Etendusejärgsel fotol ülikoolilehes seisab tema kõrval sama osakonna tudeng Mati Unt. Eesti teatrilukku hakkasid end jäädvustama Evald Hermaküla, Paul-Erik Rummo, Mati Unt (1944–2005), kes koos Jaan Toominga ja Ülo Vilimaaga kujundasid Vanemuise teatriuudenduse keskuse. Nende hulka lisandub vaieldamatult Vaino Vahing (1940–2008), kelle elu pöörles kolmnurgas meditsiin – kirjandus – teater.

Paar aastakümnet kestnud teatri kuldajal olid ka ülikool ja teater vastastikuselt tõmbes. Tudengeid paelusid mitmekihilised

emotsionaalsed lavastused, teater tuli publikule lähemale ja uuris, mida noor vaataja näha soovib. Neid aastaid iseloomustavad publiku-uurimused, teatrikülastajate konverentsid, kohtumisõhtud. Õppejõude ja üliõpilasi kuulus teatri kunstnõukokku, tudengid kirjutasid ajakirjanduses välismaa teatriuudendusest, analüüsisid põhjalikult eesti lavastusi. Tartu teater oli lahutamatu Kaarel Irdi isiksusest. Irdi parteiline kuulus ja kange karakter aitasid teatri eest seista ja õigustada noorte lavastajate katsetusi. Vanemuine kujunes Nõukogude Liidus ainsaks mitmes žanris mängivaks, sealjuures väga mainekaks teatriks. Ird oli ka sage ülikoolilehe intervjuueeritav, kus arutleti teatrilase fakultatiivkursuse, üliõpilasteatri loomise jpm üle.

Vaimne elevus oli haaranud ka ülikooli klubi, kus esines sageli Rajacate ansambel, korraldati kohtumisi tuntud kultuuriinimesetega, näitering esitas leedu ja poola kaasaegseid näidendeid, samuti ka John Osborne'i «Vaata raevus tagasi», Ardi Liivese «Kallimast kallimat» jt. Liives oli lõpetanud juura, aga temast sai tuntud näitekirjanik. 1960. aastate lõpus mängisid näiteringis Einar Kraut, Juhan Paadam, Reet Reiljan, Thea Kuld jt. Viimane koos Virgi Reeloga oli sagedane deklamaator ülikooli üritustel. Eesti filoloog Virgi Reelo õppis paralleelselt Vanemuise stuudios ning töötas mõne aja pärast lõpetamist Vanemuises. Inglise filoloogiat õppinud Miralda Kangilaski (tollal Laagus) mäletab luuleõhtuid, sh pagulasluule esitamisi kohvikus. Ta mängis ka vahepeal keelatud Vanemuise kuulsas Paul-Eerik Rummo «Tuhkatriinumängus» jt lavastustes.

Näiteringe juhendanud Juhan Saar ja Kulno Süvalepp viisid tudengitest näitlejaid teatrisse proovidele ja kontrolletendustele. «Tuhkatriinumängu» kaitseks korraldasid tudengid arutelusid ja kirjutasid artikleid. Elevust tekitas ka tänapäeva mõistes *showrühm* Kuup ja Kera, mille moodustasid füüsikud eesotsas Tiit Kändleriga.

1970. aastal esitasid eesti filoloogia esimese kursuse noormehed Mait Agu, Tõnis Kaljumäe, Peep Nemvalts, Rein Veidemann jt Henrik Visnapuu ja Valmar Adamsi lembeluulest kompositsiooni «Amores». Neist kujunes mitmeks aastaks menukas luuletrupp Amores. Ajakirjandust õppiv Mihkel Mutt, kes algaja teatrikriitikuna Vanemuise kunstnõukogusse kutsuti, meenutab mälestusteraamatus, et kuigi Amorese etendused olid puhtkunstiliselt (küünlavalgus, valged hõlstdid, märgiline biit- ja folkmuusika) meeldivad, peitus nende menu peapõhjus sotsiaalses taustas. «Ajastu muutus üha repressiivsemaks ja igast ametlikust liinist irduv natuke *off-off*-nähtus püüdis juba iseenesest pilku.» Publik vajas Muti arvates vastupanuvälgatust, millega saaks identitiseeruda. Aeg-ajalt tekkis teisigi luulerühmi. Näiteks Reet Mändmetsa juhendatavasse truppi kuulusid luuletajad Kajar Pruul, Eve Kivipõld jt.

SEISAKUAJA EEL JA SEES

Diskoajastuks oli kunstilise isetegevuse ülevaatustest saanud taidluskonkurss (sõna taidlus võeti kasutusele alles 1972), kus sügissemestril käis lavarebimine rebaste, kevaditi kõikide kursuste vahel. Mitmel aastal napsas esikoha majandusteaduskonna

luuletrupp Logos. 1975. aastal märgiti vabariiklikul konkursil näitlejameisterlikkuse eest ära ajalootudengi Tiit Lutsu esinemine, kehakultuuriteaduskonna üliõpilane Hannes Kaljufärv oli aga üks oma teaduskonna programmi koostajaid. Luts ja Kaljufärv olid 1974. aastal Vanemuises alustanud Hermaküla stuudio kasvandikud, nagu ka inglise filoloog Jaan Kolberg jt. 1979. aastal suundusidki diplomandid Luts ja Kaljufärv Vanemuisesse, samuti eesti filoloog Viljo Saldre. Praegune Endla teatri näitleja Jaan Rekkor, kes paar aastat ajakirjandust õppis, on ühes intervjuus öelnud, et vaatas ülikooli näiteringis askeldades Hermaküla stuudio tegemisi kõrvalt kadedusega. Rekkor sai sisse lavakasse, nagu ka mõne aasta eesti filoloogiat õppinud Anu Lamp ja Katrin Nielsen.

1977. aastal ühel kohtumisõhtul vanas kohvikus iseloomustas Hermaküla teatrisituatsiooni mõningaist novaatorlikest lavastustest hoolimata siiski juba seisakuliseks. Küllap seepärast otisisidki teatrijanused noored tema trupist alternatiivseid eneseväljendusvõimalusi. Aina enam tuli osata lugeda ridade vahelt, saada aru vihjetest ja alltekstist.

Sügaval stagnaajal 1985. aastal võttis teatrist nakatunud oma rüppe Vanemuise draamastuudio, mida juhendas Jaan Tooming. Stuudiolased on meenutanud, et peale näitlejatehnika, hääle ja keha arendamise arendati seal ka vaimu. Sama oli teinud ka Hermaküla. Loenguid pidasid õppejõud, kirjanikud, kunstnikud ja muusikud. Tooming andis soovitusi, milliseid loenguid võiksid tudengid ülikoolis veel kuulata. Osadest stuudiolastest, sh Enn Lillemetsast (eesti filoloogia),

Märt Tānava ja Paul Hagu filoloogia- ja ajalooteaduskonna õppejõudude näitemängus (Jannseni «Tuhalabida valitsus») 1974. aastal ülikooli kohvikus. Jüri Laane foto.

Fotod: 2x TÜ ajaloo muuseum

Kalev Kudust (ajakirjandus) jt kujunes 1989. aastal Tartu Lasteteater. Kalev Kuduga seostub ka taasiseseisvumistulete populaarne luuletrupp Valhalla (Tiit Pruuli, Jüri Luik, Toomas Kiho, Urmas Kõljalg, Margus Kasterpalu, Kalev Kudu jmt). Veel enam, Kalev Kudu võttis kätte ja hakkas 1999 ülikooli draamastuudio baasil rajama Tartu üliõpilasteatrit.

Ajakirja Akadeemia peatoimetaja Toomas Kiho sõnul olid Valhallasse koondunud otsiva vaimu, säriseva ja targa energiaga tudengid, mis oli kaheksakümnendate ülikoolis haruldane kooslus. Ametlikult ülikooli klubi

deklamaatorite ringi, sisuliselt üliõpilasteatri esimene luulekava Heiti Talviku loomingust valmis juba 1984. aastal. Valhalla väärrib aga omaette lugu. Samuti vääriskid lahtikirjutamist taidluskonkurssid, sõbruspäevade aegu Tartus peetud üleliidulised üliõpilasteatrite festivalid, õppejõudude harrastusnäitlused, 1980. aastate bändide buum (majandusteaduskonnas õppis ja mängis Justamendis lavakasse läinud Andres Dvinjaninov) ja paljud teised teatriteemad.

Kasutatud kirjandus vt: www.ajakiri.ut.ee

MILLINE PEAKS OLEMA ÜLIKOOI IT-POLIITIKA?

Alar Pandis

TÜ infotehnoloogia spetsialist Oeconomicumis

Kui matemaatikaprofessor Ülo Kaasiku eestvedamisel jõudis 1959. aastal Tartu riiklikku ülikooli esimene elektronarvuti, mis täitis pea terve ruumi, siis vaevalt oskas ta arvata, et aastal 2013 on samalaadne, aga kordi võimsam masin inimestel taskus. Olen aga veendunud, et legendaarne professor nägi numbrijadas, mida arvuti «jooksutas», potentsiaali muuta meie igapäevaelu mugavamaks.

Nii nagu siis, infotehnoloogilisel arenguskaala järgi ürgsel ajal, on praegugi üha selgem, et kuigi numbrijadad teenivad meid aina enam ja on tunginud igapäevaelu uskumatult sügavale, siis seda enam vajame nii üksikisiku kui ka organisatsioonina nende ohjamisel korda ning korraldatud arusaama.

Järgnevad read pühendangi sellele, kuidas minu hinnangul Tartu ülikoolis parimal moel infotehnoloogiat meie kasuks tööle panna ja töös hoida. Toon välja kaks teemat ning lähtun oma arutelus majandusteaduskonnas aastaid viljeletud kogemusest.

TEADUSKONNAKESKNE IT-POLIITIKA

On kaks arusaama, kus eriti viimastel aastatel on ilmnunud tõsised vöörandumised, ja seda mitte ainult infotehnoloogia valdkonnas. Esiteks, suurem osa sellest, milles peitub ülikooli jätkusuutlikkus, on endiselt teaduskondades. Seal tehakse teadustööd, õppetööd ning seal toimetavad teadlased-õppejõud ja üliõpilased. Ei teadust ega õppetööd tehta rektoraadis, kantsleri büroos ega kaugeltki mitte IT-osakonnas. Just see on tõde, millest me peame ka ülikooli IT-poliitika kujundamisel lähtuma.

Üks oluline nüanss puudutab IT-töötajaid. Ei ole enam aasta 1959, mil suurem osa inimestest ei teadnudki, mis arvuti on, rääkimata sellest, et nad oleksid osanud kasutada selle pakutavaid võimalusi. Praegu, 54 aastat hiljem, on olukord kardinaalselt muutunud: peaaegu igäihel on väike arvuti taskus ja suurem laua peal, inimesed teavad, millised on

arvutite pakutavad võimalused. Õigupoolest ei saagi tänapäeval ülikoolis ega mujalgi ilma selle masinata hakkama. Kuigi arvutikäsitlemise oskus on poole sajandi jooksul koos IT-valdkonna arenguga paranenud, tekib nende masinate kasutamisel siiski ajuti probleeme, mis elu-olu vägagi segavad. Need probleemid võivad olla riistvaralised või tarkvaralised, või mõlemat, johtuda sealjuures kas kasutajast või tehnikast.

Isikliku tehnika korral, näiteks kodus, kutsutakse võimalusel spetsialist probleemi lahendamaks. Nii suures organisatsioonis, nagu seda on TÜ, on tehnika tööhoidmiseks mõistlik omada palgalisi töötajaid, kes sellistele probleemidele reageerivad. Eelöeldut arvestades ei ole mõistlik iga ülikooli töötajat puudutav abi viia või koondada töötajast füüsiliselt eemale. Muidugi tuleb arvestada paiknemist, aga isegi ülikoolilinnaku tekkega peaks ülikool lähtuma IT tugiteenuste hajutatud struktuurist, sest IT-abi on enamasti tarvis nüüd ja kohe, seda pole aega tunde oodata. Seega väidan, et viimastel aastatel IT-poliitikana viljeletud tsentraliseerimine on olnud äärmiselt vale, IT-inimesed peavad olema maksimaalselt seal, kus tehakse seda, mille tõttu ülikool eksisteerib, ehk teaduskondades. Muidugi pean siin silmas nn nähtavaid IT-inimesi, sest on ka palju IT-töötajaid, kes vahetuid kontakte tehnika põhikasutajatega ei pea omama ega omagi.

Teadlased-õppejõud, kes on tugevad oma erialal, ei pruugi alati tabada tehnika kasutamise nüansse, seda ei saa neilt tingimusteta eeldada. Nad vajavad tehnika kasutamises vahetut IT-tuge. Lisaks on üks oluline sihtrühm, kes on senise IT tsentraliseerimise tuhinna justkui sootuks unustatud: üliõpilased! Seoses teadus- ja õppetegevusega ning arvestades tudengeid teenindavaid arvutiklasse, on neilgi tarvis kiiret IT-tuge. Miks siis koondada IT-töötajad kuskile mujale, mitte sinna, kus toimub tegevus, mille toetamiseks on nad ülikooli tööle võetud? Loogiline, kas pole? See printsiip on teaduskonnaülene, mis peaks kehtima ülikoolis tervikuna. Toon ühe paralleeli halduse valdkonnast: vaadake, kuidas on

korraldatud majade haldamine. Kas tõesti on meil pilti seinale vaja kohe-kohe, aga IT-abi võib oodata?

Eelpool mainitud arusaamadest teine puudutab nii ülikooli IT-poliitikat kui ka igäihel meist. Nimelt on eelkõige ülikooli kui organisatsiooni toimimise huvides, et selle töötajate kasutuses olev IT-tehnika toimiks. See tähendab, et tehnika peab olema soetatud maksimaalselt ühtsete põhimõtete järgi ja parimana (see on kulukoht, kus mina ei koonerdaks), olema hallatud ning selle haldamisega ei tegele põhikasutaja ise. Need on printsiibid, millest on kümnekond aastat lähtunud majandusteaduskonnas ja see toimib. Minu nägemuses töötaks iga teaduskonna või suure teaduskonna puhul väiksema struktuuriüksuse juures vastutav töötaja, kes pakuks kohapeal laiapõhjalist IT-tuge, tegeleks muu hulgas ka IT-varadega ja osaleks kogu IT-protsessis alates planeerimisest kuni tehnika utiliseerimiseni.

ÜLIKALLIS TARKVARA-FLIRT

Uskuge või mitte, aga minu ees laual olev arvuti, see, kus ma neid ridu hetkel kirjutan, on Windows XP operatsioonisüsteemiga ning Office 2003 kontoritarkvaraga. Soetatud on see tarkvara aastal 2002, mil Office 2003 nägi ilmavalgust. Majandusteaduskond on juba eelmisest sajandist püüdnud kasutada maksimaalselt legaalselt tarkvara. Majandusteaduskonna lauaarvutite soetamise põhimõtted on olnud sellised: hetkel parim (enamasti Windowsi-põhine) Hewlett-Packard'i tehnika ja sinna juurde väljaostetuna Microsoft Office'i tarkvaralitsents. Seda tehnikat hallatakse ning selliselt toimib see juba kümnekond aastat. Tõsi, sedasama tehnikat on n-ö upitatud: lisatud on töömälu ja vajaduse korral vahetatud kõvaketas jne. Leian, et see on mõistlik lähenemine.

Tingimustes, kus mitte iga Windowsi-põhine töökohtarvuti ei vaja maksimist kontoritarkvara (MS Office'i) eest, piisab, kui kasutada vabavara (näiteks LibreOffice'it, mis on majandusteaduskonnas kehtiva Novelli tarkvaralitsentsi raames ametliku toega), üha enam leiab kasutust Linuxi-põhine tehnika (millel toimib ka LibreOffice) jne.

On ka teine, praegu ülikooli ametliku IT-poliitika raames kasutatav võimalus: sõlmida leping Microsoftiga ja rentida tarkvara, millega kaasnevad igal aastal maksed. Miks aga peaks teaduskond või kes iganes maksma igal aastal kümneid ja aastate peale sadu tuhandeid eurosid enamasti pelgalt teadmise eest, et ta võib kasutada viimast Microsofti operat-

sioonisüsteemi ning viimast Office'i tarkvara? Seda enam, et need ei ilmu igal aastal ega kipu parimal moel toimima vanema tehnika puhul, tarkvarahalduse reaalsus on hoopis teine. Teen ettepaneku loobuda sellest hirmkallist flirdist!

Korralik Windowsi-põhine arvutitehnika sisaldab üldjuhul nagunii juba Windowsi operatsioonisüsteemi, Microsoft Office tuleks osta vajaduse korral välja ja kasutada seda aastaid. Ja ehk tuleks ümber vaadata ka ülikoolisisesed dokumendistandardid. Seega: Microsoft Office võib olla, LibreOffice peab olema. Nii lihtne see ongi. Vabaneva raha eest saab osta näiteks palju uut tehnikat, et asendada mitmelgi pool rahaliste vahendite puudumisel vana-nema kippuvat.

Alternatiivina rakendatav Novelli tarkvara, mis on majandusteaduskonnas kasutusel viimased 15 aastat, annab ka vajalike serverite puhul vähemalt samad ehk seni maksimaalselt kasutamata võimalused, kuid seda palju väiksema raha eest. Ning kõiki neid võimalusi saaks kasutada kogu ülikool, sh üliõpilased.

Samuti on oluline sellise tee valikul olla raha algallika ehk teaduskondade vastu ausad, sest neil oleks võimalus rahalisi kulutusi ise suunata, antud juhul valides, kas osta üht või teist tarkvara. Kui jõuda järeldusele, et seni kirjeldatu oleks mõistlik, siis mõelgem ka sellele, kuidas ülikool on ametliku IT-poliitika raames aastaid kulutanud (või tulude loopinud?) sadu tuhandeid eurosid.

Teaduskondade tasemel on ülikoolis aastaid toiminud IT-poliitika, mida saab kasutada terves ülikoolis. Siiani on seda keskselt pigem ignoreeritud, kuigi juba ligi aasta tagasi on samad mõtted kirja pandud ja asjaosalistele kaalumiseks esitatud ning muidugi on majandusteaduskond olnud ülikooli (IT) struktuuri osa hoolimata sellest, et on aastaid ajanud iseseisvat IT-poliitikat. Loomulikult on lisaks siin kirjeldatud printsiipidele veel mitmeid, millest ülikool võiks oma IT-tegemistes lähtuda. Minu parimad arusaamad ülikooli selle valdkonna ülesehitusest ning juhtimisest ülikoolis on põhimõtteliselt erinevad sellest, mida seni on viljeletud. Aga olgu arvamused erinevad, selge on see, et ülikooli IT-valdkond vajab muutusi. Muutuste korraldamine on keerukas, need ei toimu üleöö ning eeldavad ilmselt kohati valusaid reforme, mida aga oleks pidanud tegema juba varem. ☺

Huvi korral lisainfo: infutik.mtk.ut.ee/~alar.sysop/UTit.htm ja infutik.mtk.ut.ee/151211.htm.

Veel ülikooli IT-poliitikast

Marti Taremaa

Infotehnoloogia osakonna kasutajatoe talituse juhataja

Alar Pandis on laiemal lugejaskonnale ette toonud oma hinnangud ja ideed, mida ta on ülikooli infotehnoloogiaspetsialistide hulgas tutvustanud juba aastaid. Nii mõneski aspektis saab tema kirjapanduga vaid nõustuda, näiteks, et infotehnoloogiaalase tegevuse esmane ülesanne peab ülikoolis alati olema õppe- ja teadustöö toetamine. Samuti on selge see, et kasutajatoe konsolideerimisprotsessis on vaja arvestada teaduskondade paiknemisega. Just seepärast ongi kasutajatoe spetsialistid jaotunud kolme piirkonna vahel, lisaks on kiirema reageerimisaja huvides mitmed meie töötajad paigutatud ka keskustest kaugemal asuvatesse hoonetesse.

Samas on ka põhjuseid, miks Alari ettepanekud seni täies mahus toetust ja rakendust pole leidnud. Teaduskondade juures tegutsevate spetsialistide ajajärk on ülikoolis värskest meele ning kui see olukord oleks teaduskondi täielikult rahuldanud, poleks ülikooli juhid IT konsolideerimise otsuseid teinud. Probleemiks oli see, et igal universaalsel spetsialistil on ikkagi oma tugevad ning nõrgad küljed, oma stiil ja harjumused, tulemuseks on aga teaduskonniti suuresti erinevad IT-süsteemid ja -kombed, eri kitsaskohad ja haavatavused. Seejuu-

Foto: Andres Tennus

res ei kujunda nende süsteemide nägu mitte niivõrd teaduskonna spetsiifika, kuivõrd konkreetse spetsialisti oskused ja eelistused.

Arvestama peab ka seda, et olukord Tartu IT-tööturul on aastatega omajagu muutunud, praegused töötajad hindavad spetsialiseerimisvõimalusi ning tööd meeskonnas. Head, laia oskuste spektriga spetsialisti on keeruline leida ning tema palkamine on kulukas. Olles viimase kahe aasta jooksul korraldanud mitu töökonkurssi ning intervjuerinud paarikümnet tööloovajat (seda mitte ainult kasutajatoe alal), julgen väita, et endisel viisil jätkates oleksid teaduskonnad seniste spetsialistide lahkumise korral olnud asendajate leidmisel suures hädas.

Tarkvararendi üle arutledes kipub Alar liialdama: praeguseid rendimakseid ei saa kuidagi ülikoolis pidada, viie- ja kuuekohalised summad tulenevad ülikooli mas-

taapideist, mitte kallist ühikuhinnast. Lisaks võib jääda vale mulje, et tarkvararendiga ostetakse vaid õigust viimaste tarkvaraversioonide kasutamiseks. Lepingu alusel saame nii lisafunktsionaalsust kui ka laiemaid vabadusi tarkvara paigaldamisel, peale kontoritarkvara ka mitmete võrguressursside (postkastid, jagatud kalendrid, jagatud kaustad) kasutamise õigused. Tõepoolest, kõik ei pea uutele tarkvaraversioonidele esimesel võimalikul hetkel üle minema, kuid ka liigvana riist- ja tarkvara ei peaks kuuluma ülikoolilperre, eriti just tudengite töövahendite hulka.

Odavamatel alternatiividel tuleb silm peal hoida, kuid peale hinnavahe tuleb hinnata ka seda, kas saadav katab ülikoolis praegused ja tulevased vajadused, kas kasutajad kaotavad ülemineku tõttu mingeid võimalusi, kui palju maksab seotud süsteemide muutmine, kasutajate ja spetsialistide ümberõpe jne. Ühise rendilepingu korral on kuludest selge ülevaade, suurt lepingut tagasi väikesteks ostudeks jaotades võime halvemal juhul saada vaid illusiooni kokkuhoiust.

Sõnasabast haarates ühinen arvamusega, et muudatused on Tartu ülikooli infotehnoloogiavaldkonnas vajalikud, nagu igas teiseski kiiresti arenevas valdkonnas, kuid juhin tähelepanu sellele, et ka muudatuste soovijad ise peavad edu nimel olema valmis muudatusteks oma tööprotsessis ja töökspidamistes. ☹

PEETER ROOSIMAA – 65

Foto: erakogu

Peeter Roosimaa kuulub usu-teaduskonna raudvarasse, olles siin töötanud alates teaduskonna taasavamisest 1991. aastal. Väärrikas juubel on paras põhjus nii juubilari kui ka tema tehtu märkamiseks ja tunnustamiseks.

Peetri erialaks usuteaduse valdkonnas on uus testament. Väljaõppe sai ta Moskvas ja Buckowis (siis Saksa DV) ajal, kui teoloogiat siinmail avalikult ei

õpetatud. Tulemuseks on arvukalt teadustöid ja õpilasi, kes on tema tööd innukalt jätkamas.

Läbi ajaloo on paljud suured teoloogid jõudnud usuteaduseni pärast mõne teise eriala omandamist. Nii on ka Peeter Roosimaa oma esimeselt kõrghariduselt insener: ta töötas aastaid meditsiinitehnika vallas, kus aitas aparatuuride abil päästa, säästa ja ravida inimesi.

Võimalik, et just inseneriharidus on kujundanud tema mõtlemise täpseks, süsteemseks ja järjepidevaks. Peetri arutlemis- ja argumenteerimisviis on äärmiselt järjekindel ja süstemaatiline. Temaga rääkides muutuvad ka vestluspartneri seisukohad partnerile endale selgemaks.

Peeter Roosimaa on mitmekülgne inimene. Ta õpetab kreeka keelt, uue testamendi aineid, on pädev hingehoiu ja homileetika. Ilmselt on just mitmekülsus loonud olukorra, kus paljud abivajajad pöörduvad Peetri poole. Loodame, et me pole tema

abivalmidust kuritarvitanud.

Peeter Roosimaa üheks eripäraks on see, et ta loeb dokumente. Komisjonides ja nõukogudes, mille liige ta on, tuleb arvestada sellega, et vähemalt üks liige on laialisaadetud materjalid läbi töötanud. See loob teatud kindlustunde.

Teise eripärana võiks nimetada seda, et ta võtab võimalusel eksameid vastu suuliselt. On teada ja kogetud, et Roosimaa suuline eksam on karm. Ta pinnib ja peilib seni, kuni on eksamineeritava tegelikud teadmised välja selgitanud.

Kui püüda öelda, milline omadus on Peeter Roosimaale kõige iseloomulik, siis võiks selleks olla usaldusvärsus. Teda võib usaldada asjatundliku spetsialisti, kolleegi ja inimesena. Kui on tarvis pakkuda abi või võtta vastust, võib Peetri peale kindel olla.

Kolleegide nimel pikki õnnelike eluaastaid soovides

**Riho Altnurme
Tõnu Lehtsaar**

VOLLI KALM – 60

Foto: Andres Tennus

Geoloogia õppimist alustatakse mõttega, et unistus palju ja kauge-

le reisida saab ka tõeks. Samas pole see reisimine tavaline reisimine. Kui geoloog näeb mäe, valdab teda möödapääsmatu kirk sinna otsa ronida. Mäetipus seismise tunnet on raske sõnaga kirjeldada – see on imeilus, võimas, ülev.

Tartu ülikooli mäetipu kõrgus Kesk-Pamiiris on 6258 meetrit, olles võimas nagu Tartu ülikool ise – tähtsaim ja püsivaim Eesti tugisammas läbi aastasade.

Lisaks võimsale vaatele teab geoloog mäetipus seistes selgelt, kuidas mägi tekkis, millest see koosneb ning missugused protsessid seda kõrgemaks pressivad või madalamaks kulutavad. Tugev

ja võimekas geoloog tunneb detailideni mäe kujunemist ning oskab ennustada ka selle tuleviku miljoneid aastaid ette.

Kui mäe kõrgus muutub vaid miljonite aastate jooksul, st geoloogilises ajaskaalas, siis Volli Kalmu ülesanne on tugevdada ja kõrgendada meie mäetippu reaajas. Nii liustike uurimise kui ka vähese emotsioonide väljanäitamise tõttu on Volli ajakirjanduse veergudel tituleeritud jäämeheks, ja eks kõrgeimad mäetipud ongi kaetud liustikega. Volli jagab jäämehe nimetust koos vormel 1 eksmaailmameistri Kimi Räikköneniga.

Volli Kalmu juhendatud esimene geoloogiastudentide

kamp, kuhu kuulusin ka mina, sai juba 1982. aastal tunda sõjaväe-teenistusest tagasi pöördunud merejalaväelase, kuid samas pühendunud geoloogi õpetust ja juhtimist. Volli loengutesse ei hilineud ning eksamil oli häbi nõrgalt esineda. Ka välipraktikad toimusid nagu kellavärk, sisaldas samas nii tõsist teadust kui ka lõbusat huumorit.

Ülikooli juhina on Volli lähenemine lihtne. Tartu ülikooli

rektor tahab teada ja peab teadma, mis ülikoolis toimub ja mida plaanitakse – ning soovib kuulda seda ülikoolist endast, mitte nurga tagant. Ta soovib näha analüüsi sisaldavaid kokkuvõtteid, ideid ja arengudokumente ning püüab neid tavaliselt ka vaidlustada, kuid mitte selleks, et esitaja kaitsesse tõmbuks ja ideest loobuks, vaid selleks, et need üldpildiga sobituksid ning küsimustele leiduksid vastused.

KAI VELLAK – 50

Foto: erakogu

Nii mõnelegi kolleegile üllatuslikult saab TÜ ökoloogia ja maateaduste instituudi botaanika osakonna vanemteadur ning TÜ loodusmuuseumi botaanika- ja mükoloogiamuuseumi juhataja Kai Vellak 24. veebruaril 50-aastaseks.

Kai lõpetas 1981. aastal Rakvere 1. keskkooli, seejärel 1987. aastal Tartu ülikooli bioloogia-geograafia teaduskonna ning kait-

ses samas 2000. aastal doktoritöö «Influence of different factors on the diversity of the bryophyte vegetation in forest and wooded meadow communities». Eestis on väga vähe inimesi, kelle uurimisobjektiks on suurt pühendumust nõudvad sammaltaimed. Kai alustas sammalde uurimist juba üliõpilasena ning jätkas pärast ülikooli lõpetamist, töötades pikka aega teaduste akadeemia zooloogia ja botaanika instituudis.

Eesti sammalde ühe parema tundjana osales ta autori ja toimetajana esimese kõiki Eesti sammaltaimi haarava määraja koostamisel ja väljaandmisel. Oma teadustöös on ta tegelenud sammalde ökoloogia ja kaitsega, mille tulemusena on ilmunud arvukalt teadusartikleid erialajakirjades. Ta on uurinud samblarinde struktuuri ja mitmekesisust mõjutavaid keskkonnategureid metsakooslustes, haruldaste ja kaitsealuste samblaliikide bioloogiat ja levikut ning inimtegevuse mõju metsa-, soo- ja niidukooslustele.

Ning seejärel otsustada, sest kindel otsus on parem kui jätkuv otsustamatus.

Loodan, et Vollil jätkub rektoriameti kõrvalt jätkuvalt aega nii motosõitudeks, jätkuvateks ehitustöödeks suvekodus kui ka eriti liustike ja mägede uurimiseks.

Südamlikud õnnesoovid 10. veebruaril tähistatavaks juubeliks kõigi kolleegide poolt

Erik Puura

Kai on mitmete juba kaitstud ja veel töös olevate magistri- ja doktoritööde juhendaja, ning armastatud õppejõud. Kõige muu kõrvalt on ta edukalt taastamas kunagist botaanikamuuseumi, mis haldab Eesti suurimat herbariumi. Ta on aktiivne sammalde mitmekesisuse ja kaitse populariseerija ning on samblahuviliste ajakirja «Samblasõber» toimetaja. Ta on avaldanud mitmeid populaarteaduslikke artikleid, juhendanud õppepäevi ja osalenud näituste koostamisel.

Oma suurele töökoormusele vaatamata on Kai alati nii kolleegide kui ka üliõpilaste vastu heatahtlik ja abivalmis, ta on alati mõnus kaaslane välitöödel ning arukas nõuandja teadustööde planeerimisel ja analüüsimisel.

Armas Kai, soovime sulle palju õnne, ikka rõõmsat meelt ja viljakat uurimistöö jätku *alma mater*is!

Kolleegid ÖMI botaanika osakonnast ja loodusmuuseumist

– 8. veebruar

80 Rein Taagepera, sotsiaal- ja haridusteaduskonna emeriitprofessor – 28. veebruar

75 Viljar Pihl, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur – 5. veebruar

70 Rein Saar, väljateooria vanem-

teadur – 1. veebruar

Vello Oja, biofüüsika ja taimefüsioloogia vanemteadur – 4. veebruar

Toivo Rinne, geoloogia osakonna konsultant – 10. veebruar

65 Lea Paluver, väljateooria labori infosekretär – 3. veebruar

60 Jüri Roosaare, geoinformaatika dotsent – 4. veebruar

Juho Jalviste, multimeedia talituse videospetsialist – 8. veebruar

Jaan Tulmin, raamatukoguhoidja – 8. veebruar

Merike Ennok, klienditeenindaja – 15. veebruar

Heli Kaldalu, vanemraamatupida-

ja – 15. veebruar

Eda-Ann Värimäe, lastekirurgia assistent – 15. veebruar

Heljo Kaima, matemaatika instituudi sekretär – 20. veebruar

55 Sirje Mägi, koristaja – 6. veebruar

Mare Kahi, kogude arenduse osakonna raamatukoguhoidja – 22. veebruar

45 Maris Laan, inimese molekulaargeneetika professor – 21. veebruar

Triin Vihalemm, kommunikatsiooniuuringute professor, kommunikatsioonijuhtimise magistriõppe programmijuht – 22. veebruar

KAITSMISED

15. veebruaril kell 10.15 kaitseb **Rauno Veeroja** loomaökoloogia erialal doktoritööd «Effects of Winter Weather, Population Density and Timing of Reproduction on Life-History Traits and Population Dynamics of Moose (*Alces alces*) in Estonia» («Talvise ilmastiku, populatsiooni asustustiheduse ja sigimisaja mõju põdra (*Alces alces*) elukäigutunnustele ning populatsioonidünaamikale Eestis»). Kaitsmine toimub zooloogia auditooriumis (Vanemuise 46-301). Juhendaja vanemteadur Vallo Tilgar, oponent vanemteadur Ilpo Kojola, PhD (Oulu ülikool, Soome).

20. veebruaril kell 14.15 kaitseb

Tiit Hennoste eesti ja soome-ugri keeleteaduse erialal doktoritööd «Some Relationships Between Grammatical Forms and Social Actions in Spoken Estonian Interaction» («Grammatiliste vormide seoseid suhtlustegevustega eestikeelses suulises vestluses»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendaja prof Helle Metslang, oponent prof Pirkko Nuolijärvi (Kodumaa keelte keskus, Soome).

22. veebruaril kell 11.15 kaitseb **Berit Aaviksoo** õigusteaduse erialal doktoritööd «Narrowing of the State's Adjudication: Citizenship in Modern Europe» («Riigi otsustusruumi ahenemine: kodakondsus nüüdisaegses Euroopas»). Kaitsmine toimub Iuridicumis (Näituse

Erik Mölder, keskkonnatehnoloogia teadur – 28. veebruar

40 Lili Kuk, andmekogumise assistent – 25. veebruar

Ivika Ostonen-Märtin, maastikuökoloogia vanemteadur – 25. veebruar

35 Erkki Vasar, füsioloogia õppe-
tooli preparaator – 5. veebruar

Hanna Katariina Jokela, külalis-
lektor – 15. veebruar

Erkki Kuk, arvutivõrgu peaspetsialist – 25. veebruar

Eva-Ingrid Rõõm, analüütilise ja füüsikalise keemia teadur – 26. veebruar

20-K03). Juhendajad prof Kalle Merusk ja prof Rait Maruste, oponentid kohtunik Uno Lõhmus, PhD (Euroopa Liidu kohus) ja riigikohtunik Jüri Põld, PhD.

28. veebruaril kell 16.15 kaitseb **Dan Bogdanov** informaatika erialal doktoritööd «Sharemind: Programmable Secure Computations with Practical Applications» («Sharemind: programmeeritav turvaline arvutussüsteem praktiliste rakendustega»). Kaitsmine toimub arvutiteaduse instituudis (Liivi 2-403). Juhendaja vanemteadur Sven Laur, PhD, oponentid prof Nigel P. Smart (Bristoli ülikool, Inglismaa) ja dr ir Berry Schoenmakers (Eindhoveni tehnoloogia-ülikool, Holland).

TUNNUSTUSED

TÜ suure medaliga tunnustati 55. sünnipäeval filosoofiateaduskonna endist dekaani, arheoloogia professorit akadeemik **Valter Langi**. TÜ väikese medali ja tänukirja pälvisid 65. sünnipäeval filosoofia-

teaduskonna germaani, romaani ja slaavi filoloogia instituudi vene keele vanemteadur **Valentina Štšadneva**, 60. sünnipäeval arstiteaduskonna kardioloogia kliiniku vanemassistent **Kristin Lamp** ja ajaloomuuseumi peavarahoidja **Leili Kriis**; arstiteaduskonna far-

maatsia instituudi endine spetsialist **Tea-Mai Tammaru**. TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 75. sünnipäeval arstiteaduskonna emeriitdotsenti **Elmar Arakut**, 60. sünnipäeval looduse- ja tehnoloogiateaduskonna füüsika instituudi eksperimentaalfüüsika

Õnnitleme

85 Aksel Haav, loodus- ja tehnoloogiateaduskonna emeriitdotsent

osakonna optika ja gaaslahenduse vanemteadurit **Peeter Parist** ja füüsika instituudi juhtivinseneri **Hannes Saumaad**, samuti nüüdsaks meie seast lahkunud loodus- ja tehnoloogiateaduskonna loodusteadusliku hariduse keskuse bioloogia didaktika lektorit **Urmast Kokassaart**.

TÜ aumärgi pälvis 60. sünni-

päeval sotsiaal- ja haridusteaduskonna sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi sotsioloogia lektor **Jüri Kõre**.

TÜ tänukirja pälvisid 75. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi füüsikalise ja analüütilise keemia teadur **Vilve Nummert**, 65. sünnipäeval majandusteaduskonna

majandusteooria professor **Olev Raju**, 60. sünnipäeval rahvusvahelise koostöö juht **Sirje Üprus**, samuti arstiteaduskonna dekanadi endine sekretär **Sirje Jeeret**, sotsiaalteaduskonna sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi endine referent **Villu Talv** ning kantselei endine juhataja **Kristel Seiler**.

TEATED

Veebruaris TÜ aulas: 1. veebruaril kell 18 Eesti muusika- ja teatriakadeemia klaverikontsert, esineb Naili Saripova; 3. veebruaril kell 16 Põhjamaade muusika pidunädala avakontsert «Pärleid Põhjamaadest»; 5. veebruaril kell 18 Põhjamaade muusika pidunädala kammerkontsert; 6. veebruaril kell 19 Eesti Kontserdi kontsert, valgel klaveril esineb Tanel Joamets; 9. veebruaril kell 17 XIX segakooride võistulaulmine «Tuljak» ja Miina Härma muusikapäevade kontsert; 10. veebruaril kell 14 XIX segakooride pidulik lõputseremoonia; 22. veebruaril kell 13 Eesti Vabariigi 95. aastapäeva kontsertaktus, kõnesid peavad rektor Volli Kalm, TÜ Euroopa õiguse professor Julia Laffranque, Tartu linnaeape Urmast Kruuse ja TÜ majandusteaduse magistrant Liina Mahlakõiv. Üle antakse ka Ernst Jaaksoni stipendium ning Tartu ülikooli aumärgid. Esinevad Tartu akadeemiline meeskoor ja puhkpillikvintett Estica.

TÜ pensionäride ühingu Vitae:

4. veebruaril kell 16 käsitööklubi; 5. veebruaril kell 13 lauluklubi; 7. veebruaril kell 12.30 arstide klubi; 14. veebruaril kell 11 humanitaaria klubi; 16. veebruaril kell 11 eksliibrise klubi; 19. veebruaril kell

11 elulooring ja kell 13 lauluklubi; 25. veebruaril kell 16 põltsamaalaste klubi; 26. veebruaril kell 13 matemaatikute klubi; 28. veebruaril kell 15 keemikute klubi.

Õpetatud Eesti Seltsi ettekandekoosolekud:

6. veebruaril kell 16.15 toimub kirjandusmuuseumis (Vanemuise 42) tänavu 175. aastapäeva tähistava Õpetatud Eesti Seltsi raamatukogu üleandmisakti allakirjutamine. Ettekande «Õpetatud Eesti Seltsi raamatukogu läbi aegade» peab ÕES-i raamatukoguhoidja Kersti Taal. Soovijail on kohapeal võimalik tutvuda ka ÕES-i raamatukogu ning temaatilise näitusega. 27. veebruaril kell 16.15 peab Roosmari Kurvits Lossi 3–425 ettekande «Naised eesti ajakirjanduspildidel 1848–1940». Lisainfo: www.ut.ee/OES.

1. veebruaril kell 15 esitletakse TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituudis (Riia 23b-105) professor Ain Heinari **kõrgkooliõpikut** «Geneetika».

4.–6. veebruarini toimub Dorpati konverentsikeskuses iga-aastane **arstide täienduskonverents** «Kliinik 2013». Konverentsil tuleb juttu arstide täienduskoolituse 50. aastapäevast Eestis, akadeemilistest kliinilistest uuringu-

test, personaalsest meditsiinist, palliatiivsest ravist, neuroloogiast ja neurokirurgiast ja muust põnevast. Samuti korraldatakse kaks kliinilise meditsiini doktorikooli sessiooni. Konverentsi ajal toimub ka ravimite ja meditsiinitehnika näitus.

22. veebruaril kell 19 toimub ülikooli ajaloo muuseumi valges saalis *ambient*-džäss duo UMA (Robert Jürjendal kitarril, Aleksei Saks trompetil) ja laulja Iris Oja **uue plaadi esitus**. Albumil «Peidus pool» on Anzori Barkalaja luulele loodud laulud.

TÜ majandusteaduskonna vilistlasühing Hermes korraldab **majandusalaste artiklite konkursi**, millest oodatakse osa võtma kõiki TÜ majandusteaduskonna tudengeid. Esitatud kirjutised (neid võib olla ka mitu) peavad olema avaldatud 2013. aastal mõnes nendest väljaannetest: Directoris, Postimehes, Eesti Päevalehes, Äripäevas, Eesti Ekspressis, Maalehes või maakonnalehtedes. Konkursitööd tuleb esitada koos ilmutamisandmetega hiljemalt 10. juuniks aadressile juta.sikk@ut.ee. Konkursi auhinnafond on 800 eurot, parimad tööd valivad välja teaduskonna vilistlased ja need kuulutatakse välja teaduskonna lõpuaktusel 27. juunil.

IN MEMORIAM

Aino Jõgi

02.10.1922–15.01.2013

Oma 91. eluaastal lahkus meie hulgast emeriitdtsent Aino Jõgi, üks viimaseid vahetult pärast sõda kõrghariduse omandanud inglise filoloog. Hoolimata kõrgeast iseloomustas teda vaimne erksus ja aktiivne ellusuhtumine kuni viimaste elupäevadeni.

Kuigi Aino Jõgi eriala oli inglise filoloogia, hoolis ta väga ka eesti keelest. Tema kandidaativäitekirja (1971) käsitles inglise laene eesti keeles, seega teemat, mis on aktuaalne tänapäevalgi.

Samal teemal avaldas ta ka mitu artiklit. Oma uurimistöös ja loengutes rakendas Aino Jõgi mitmeid sel alal uudseid kontseptsioone, näiteks leksikaalsete väljade teooriat.

Samuti koostas ta ingliskeelsete tekstide kogumikke mitmete erialade (nt defektoloogia, mate-

maatika) üliõpilastele.

Aino Jõgi oli üks kirjastuse Koolibri väljaandel 2002. aastal ilmunud inglise-eesti sõnaraamatu koostajatest.

Lisaks õppe- ja teadustööle oli ta viljakas tõlkija nii eesti-inglise kui ka inglise-eesti suunal. Eriti palju tegeles ta tõlkimisega pensionieas.

Tänu temale on võimalik inglise keeles lugeda Oskar Lutsu «Kevadet» (tõlgitud koos Melanie Raugaga), paljusid eesti muinasjutte ja eesti autorite lasteraamatuid. Inglise keelest eesti keelde tõlgitud ilukirjandusest võib mainida näiteks Arnold Bennetti, Charlotte Brontë ja Mary Stewarti teoseid, dokumentalistikast Adolf Hitleri ja Juri Gagarini elulugu.

Aino Jõgi on jäänud üliõpi-

Foto: Enn Veldi

lastele ja kolleegidele meelde kui lahke ja hooliv inimene.

Mulgimaa talus kasvanuna olid perenaiselikkus ja looduslähedus talle omased kogu elu. Ta leidis, et omakasvatatud aedviljad annavad jõudu ka vanas eas vastu pidada.

Aino Jõgi oli üks nendest, kes enne mõtles, siis ütles. Ta jäab väärika, sirgeselgse ja teotahelise inimesena meile eeskujuks.

TÜ filosoofiateaduskond
TÜ inglise filoloogia osakond

IN MEMORIAM

Ants-Vihur Salum

04.12.1923–29.12.2012

Meie hulgas pole enam mastipuuna tuultele vastu pidanud pedagoogi, kultuurielu edendajat ja -uurijat Ants-Vihur Salumit.

Ants-Vihur Salum sündis 4. detsembril 1923. aastal Tartumaal. Koolis käis ta Pugola algkoolis Võrumaal, Võru reaalkoolis ja Hugo Treffneri gümnaasiumis.

Salum jagas oma põlvkonna kaaslaste saatust, keda nii Saksa kui ka Nõukogude okupatsioon ja II maailmasõda muserdasid. Aastatel 1946–1950 viibis ta represseerituna Komis.

Kodumaale naastes tuli võidelda kohanemiskustega, otsida oma kohta uue süsteemi

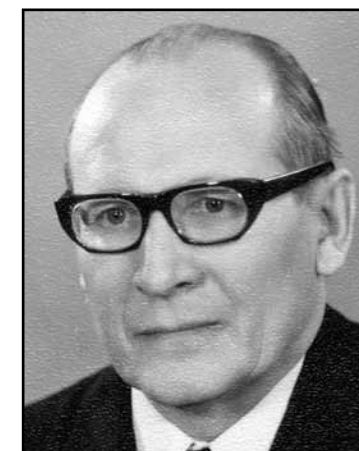

Foto: TÜ Viljandi kultuuriakadeemia arhiiv

tingimustes ja püüelda kõrghari-

duse kättesaamisel. Ants-Vihur Salum lõpetas 1959. aastal Tartu riikliku ülikooli vene filoloogina ja asus pedagoogilisele tööle.

1960. aastast oli ta üle nelja aastakümne seotud Viljandi kultuurharidustöö kooli ning selle järglastega.

Ta õpetas vene ja balti kirjandust, teatrijalugu, eesti kultuurilugu ning genealoogiat.

Lisaks pedagoogiametile oli ta aastatel 1961–1968 kaugõppeosakonna juhataja ning 1997–2003 Viljandi kultuurikolledži teadusnõukogu esimees. 2001. aastal anti talle Viljandi kultuurikolledži audoktori tiitel.

Ants-Vihur Salum tõlkis vene luulet (eraldi raamatuna ilmus 1987. aastal Sergei Jesseninini

poeem «Anna Snegina»), avaldas artikleid vene-eesti kirjandussuhetest, uuris Ain Rannaleedi elu ja loomingut (luulekogud aastatel 1978, 2006), kirjutas teatri- ja kirjanduskriitikat, koostas seitse suguvõsalugu ja arvukalt loengukonspekte.

Oma eluteest on andnud Salum üksikasjaliku ülevaate kaheköitelises mälestusteoses «Raiusin kõik raamatusse» (2005–2006).

Salum oli aktiivne mitmesugustes kooslustes: meeskoori Sakala laulja 1961–1994 ja koori juhataja esimees 1973–1976, 1978–1985, Eesti raamatuühingu Viljandi osakonna esimees 1975–1995, Memento Viljandi ühenduse juhataja esimees

1989–2012, Eesti Kongressi liige 1990–1992, Viljandi linnavolikogu liige ning kultuurikomisjoni esimees 1993–1996. Aastal 2003 pälvis ta Viljandi linna teenetemärgi.

1989. aastal anti Ants-Vihur Salumile teenelise kultuuri- tegelase aunimetus. Vabariigi president tunnustas teda 1999. aastal Riigivapi V klassi ning 2002. aastal Eesti Punase Risti V klassi teenetemärgiga.

Jääme meenutama Ants-Vihur Salumit, kes andis alati oma tegevusele väärika sisu.

Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia
Memento Viljandi ühendus

IN MEMORIAM

Urmas Kokassaar

05.01.1963–05.01.2013

Oli 4. jaanuari sume talvepäev. Urmas Kokassaar saabus tööle Vanemuise tänava õppehoonesse veidi reipamana kui tavaliselt. Pärast tööpäeva lõppu oli kavas tähistada tagasihoidlikult koos töökaaslastega järgmisel päeval kättejõudvat juubelit. Varakult koju kiirustades mõlkusid tal juba mõttes järgmise päeva loengud täienduskoolituse kursusel. Loengut lugema aga Urmas Kokassaar ei tulnud, sest oma sünnipäeva esimestel tundidel lahkus ta meie hulgast kõigile ootamatult.

Urmas Kokassaar sündis 1963. aastal Tallinnas, õppis Tallinna I keskkoolis ning lõpetas 1986. aastal TRÜ bioloogia-geograa-

fiateaduskonna bioloog-biokeemiku ning bioloogia ja keemia õpetajana *cum laude*. 1998. aastal kaitses ta magistritöö teemal «Laboratoorsed tööd rakenduvates koolibioloogia ainekavades.» Ülikooli tuli Urmas Kokassaar kindla sooviga saada õpetajaks. Ta oli väga laiade teoreetiliste teadmistega praktik ning veendunud, et hea loodushariduse eelduseks on erialaliselt pädevad ja laia silmaringiga õpetajad.

Tulevaste ja juba töötavate õpetajate õpetamisega tegeleski ta Tartu ülikooli loodus- ja tehnoloogiateaduskonna loodusteadusliku hariduse keskuse bioloogia didaktika lektorina. 2006. ja

Foto: Andres Tennus

2008. aastal valiti ta Tartu ülikooli *realia et naturalia* valdkonna aasta õppejõuks.

Urmas Kokassaart köitis ka toidu ja toitainetega seonduv biokeemia. Tema eesmärk oli teha keerulised bioloogilised protsessid mõistetavaks kõigile, kes vastava valdkonna vastu huvi tundsid.

Ta oli Eesti üks silmapaistvaim

tippteaduse ja igapäevaelu siduja. Tema tegevuse tulemused olid märkimisväärsed: ta oli väga nõutud lektor, kümnete õpikute, töövihikute ja tööjuhendite autor või kaasautor, ilmunud teaduslike ja populaarteaduslike artiklite arv tuleb kirjutada neljakohalise numbriga.

Alates 1991. aastast töötas

Urmas Kokassaar ka Hugo Treffneri gümnaasiumi bioloogia ja keemia süvaõppega loodus-suuna bioloogiaõpetajana. Paljud tema õpilased valisid tulevase eriala loodusteadustega seotud valdkonnast. Õpetajatöö tunnustuseks oli 2009. aastal Vabariigi Presidendi kultuurirahastu harriduspreemia.

Urmas Kokassaar oli inspireeriv bioloogiaõpetaja, suurepärase teadlane, toetav kolleeg, tasakaalukas ja siiras inimene, kellest jääb tema arvukate õpilaste, kolleegide ja sõprade südamesse helge mälestus.

Kolleegide ja sõprade nimel
Mati Martin

IN MEMORIAM

Sergei Issakov

08.10.1931–11.01.2013

Professor Sergei Issakov sündis Narvas esimese vabariigi ajal. Kogu tema elu oli seotud Eestiga ja kogu tööine elu Tartu ülikooliga. 1949. aastal alustas ta õpinguid TÜ ajaloo-filoloogia teaduskonna vene keele ja kirjanduse osakonnas, pärast selle lõpetamist *cum laude* 1954 asus ta tööle vene kirjanduse õppetooli ning läbis kõik ametid laborandist professori (1976) ning õppetooli juhatajani (1980–1992).

1992–1997 oli Issakov taas-avatud slaavi filoloogia õppetooli professor ning jätkas eri loengukursuste (Baltimaade, Taga-Kaukaasia, idaslaavi ja lääneslaavi kirjanduste ajalugu, erikursused vene kultuurist Eestis, eesti-vene kirjandussidemed) lugemist ka pärast emeriteerumist. 1983–1986 töötas ta külalisprofessorina Helsingi ülikoolis ning esines loengutega mitmes ülikoolis Soomes, Itaalias, Venemaal, Lätis, Leedus, Gruusias jm.

Sergei Issakov oli üks tuntu- maid ja tunnustatumaid Eesti teadlasi. Tema teadustööde

üldarv ületab 500, sealhulgas on 10 monograafiat, õpikud kõrg- ja keskkoolile, kolm antoloogiat ja 750 entsüklopeediaartiklit. Tema töid on avaldatud paljudes keeltes – eesti, vene, inglise, saksa, jaapani, soome, poola, bulgaaria, ungari ja rootsi keeles. 1993 asutas professor Issakov Vene uurimis-keskuse Eestis, kus kirjandusteadlased tegelevad Eestimaa vene diasporaa kultuuri käsitlemisega. Samale teemale on pühendatud ka Issakovi raamatud «Venelased Eestis (1918–1940)» (1996) ning tema toimetatud kollektiivne monograafia «Vene rahvusvähemus Eesti Vabariigis (1918–1940)» (2001).

Laiale lugejaskonnale on kirjutatud «Olukirjeldusi vene kultuuriloost Eestis» (2005), «Tuhande aasta pikkune teekond. Venelased Eestis: Kultuuri ajalugu» (I, 2008) jt raamatud. Tema teadustööd on pälvinud riiklikke autasusid (1970 – Eesti kirjanduspreemia monograafia «Läbi aastate ja vahemaade» eest, 1985 – riiklik preemia raa-

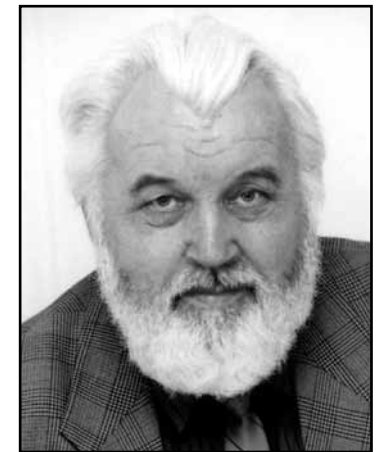

Foto: erakogu

matu «Tartu Ülikooli ajalugu» eest, kirjutatud kaasautorluses). Alates aastast 1974 oli ta Eesti kirjanike liidu liige.

Professor Issakov oli ka tuntud Eesti ühiskonnategelane. 1995–1999 oli ta riigikogu liige ning Balti assamblee (Balti riikide parlamendiühenduse) liige. Tema panus Eesti riigi poliitikasse pälvis 2003. aastal riikliku autasu – III järgu Valgetähe ordeni.

Hinnatud õppejõud, hea kolleeg, väljapaistev teadlane, armastatud abikaasa, hoolitsev pereisa ja vanaisa – sellisena jääb professor Sergei Issakov meie mälestusse.

Tartu ülikool
slaavi filoloogia osakond
Eesti kirjanike liit

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee